

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 1.

Ministeri Järnefelt

18/1 1938.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 108.

Washingtoni SSA 18 P: NÄ tammi KUUTA 19 38.

VIITTAUS: ..... N

..... P: NÄ ..... KUUTA 19 ..... P: TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: ..... D. U. M. / ..... 19 .....

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
4/125 P. L. 1938		
3/1-38	5	1
5	CG	

Ulkoasiainministeriö LLE

ABIA: Washingtonin lähetystön raportti n:o 1.

Ohellisena kunnioittaen lähetän Ministeriölle kuutena kappaleena Washingtonin lähetystön raportin n:o 1: "Ylioppilaskunnan Laulajain käynti Washingtonissa".

Leo Järnefelt
Lähettiläs.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. .... Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Washingtonissa 18 p:nä tammi kuuta 1938. 7/125 Pal. 138.

Asia: Ylioppilaskunnan Laulajain
käynti Washingtonissa.

31/1-38
5 Cg

Ylioppilaskunnan Laulajat saapuivat Amerikan retkellään Washingtoniin 15 päivänä tammikuuta. Oleskelu Yhdysvaltain pääkaupungissa kesti seuraavan päivän iltaan.

Aamulla oli laulajia saapunut vastaanottamaan asemalle Suomen lähettiläs ja lähetystösihteeri vaimoineen, huomattava joukko Amerikan suomalaisten edustajia ja Yhdysvaltain Kongressin jäseniä, pääasiassa Minnesotan valtiosta. Senaattori Henrik SHIPSTEAD piti kuorolle lämminsanaisen tervehdyspuheen asemahallissa. George Washington yliopiston sekakuoro esitti laulutervehdyksen, johon Y.L. vastasi. Laulajien tullessa hotelliinsa soitti saman yliopiston soittokunta hotellin edustalla.

Laulukunnan jäsenten kaupungissa tekemän katselukierroksen aikana käytiin Capitolissa, Yhdysvaltain kongressissa, missä allekirjoittanut esitteli laulajat Yhdysvaltain varapresidentille John Nance Garnerille, joka piti heille lyhyen puheen lausuen muun muassa:

"Nähdessäni Teidät edessäni totean, että teidän kulttuurinne on yhtä korkealla, ellei korkeammalla tasolla kuin meidän".
(Tietenkään tätä lausuntoa ei voi saattaa julkisuuteen.)

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Laulukunta kajautti vastaukseksi Porilaisten marssin, joka kaikui kautta Capitolin ja keräsi joukottain väkeä ympäröiviin auloihin. Tapaus oli ainutlaatuinen. Herra Emil HURJA, joka oli läsnä, sanoi tilaisuudessa leikillisesti, että hän pelkäsi Capitolin katon repeävän laulun voimasta.

Kuoron käydessä edustajahuoneen lehterillä keskeytti kongressimies HOOK Minnesotasta istunnon lausuen kongressimiehille seuraavaa:

"Mr. Chairman, in the last regular session of Congress this Nation extended to the nations of Sweden and Finland an invitation to participate in the tercentennial celebration of the first white settlement in the Delaware River Valley.

We witness today the first of the official visitors from Finland. They arrived this morning at 12:35, at which time I had the privilege and honor of welcoming them to our Nation's Capitol. It is a chorus from the University of Helsingfors, and they are here to participate in the celebration that was arranged for by this Congress. It is said by the leading musicians of Europe that this chorus is one of the best in the world.

It will be interesting to the Members to know that in 1638 about 200 Finnish people arrived in this country, and together with the Swedish people established New Sweden in the Delaware Valley. From those pioneers developed some of the founders of American democracy; in fact, one of the descendants from that group was among the signers of the Declaration of Independence. John Morton, Jr., great-grandson of Martti Marttinen, was that

person. This group arrived about 138 years prior to the signing of that document. We are proud of the fact that their descendants have become some of the greatest citizens of our country.

We are proud of the fact that Finland is the only nation that has honestly and promptly paid her debt to the United States of America. (Applause.) We, the Members of the House of Representatives, are pleased to know that representatives from that great nation are now in the city of Washington for the official purpose of participating in the Delaware Tercentennial for which we provided. (Applause.)

Edustajahuoneessa ei liene aikaisemmin tällaista tapahtunut. Taputtaessaan käsiään edustajahuoneen jäsenet nousivat seisomaan katsoen lehterille. Mainittakoon, että kongressin ohjesäännöissä ovat tällaiset mielenilmaukset kielletyt.

Katselukierros kaupungilla aurinkoisena päivänä päättyi Suomen lähetystöön, missä rouva Järnefelt oli järjestänyt kuorolle, musiikkipiireille ja seurapiirien nuoremmille jäsenille vastaanoton, noin 150 henkeä. Tilaisuudessa olivat myöskin läsnä se-naattori SHIPSTEAD ja kongressimies Hook. Laulajat esittivät useita lauluja ja solistit ALMI ja VIRKKUNEN yksinlaulua maisteri Martti TURUSEN säestäminä. Läsnäolleet musiikkimiehet lausuiivat ihailunsa esitysten johdosta pitäen niitä korkeimpiakin vaatimuksia vastaavina. Kuoron jäsenet tekivät amerikkalaisiin vieraisiin erittäin mielluttävän ja hauskan vaikutuksen.

Illalla olivat Washingtonissa olevat Amerikan suomalaiset järjestäneet kuorolle tanssiaiset, joissa oli läsnä noin nelisen-

sataa henkilöä, miltei kaikki täällä asuvat suomalaiset, myös kongressimies HOOK ja allekirjoittanut rouvineen. Illanvietto muodostui suureksi tapahtumaksi Washingtonin suomalaisille, joiden yhteiset riennot saanevat tästä voimakkaan alkusysäyksen.

Seuraavana päivänä, sunnuntaina, oli kuoro kokonaisuudessaan kutsuttu lähetystöön "suomalaiselle lounaalle". Ennen lounasta otti valtiosihteeri Cordell HULL valtiodepartementissa pyhäpäivästä huolimatta vastaan Ylioppilaskunnan Laulajain johtomiehet, professori K. T. JUTILAN, maisteri Martti TURUSEN ja maisteri Paavo PITKÄSEN. Läsä oli myös herra Emil HURJA. Esittelyn toimitti allekirjoittanut, minkä jälkeen, kaikkien istuuduttua paikoilleen, valtiosihteeri lausui seuraavaa:

"I am glad indeed to welcome you gentlemen as representatives of a country that we much admire here in the United States. In passing I want to say that Finland's representation here in Washington is equal to that of any country of the world."

"We are deeply and vitally interested in international peace. Our foreign policy at the present is planned to provide an underlying basis for peace and friendliness with our neighbors everywhere. We conceive an important element to lasting peace and amity to be a continuation of friendly trade relationships. After the late World War many countries pursued an isolationist trade policy which no doubt thwarted to a marked degree the even tenor of friendly relationships. And then came a tremendous worldwide economic explosion in 1929 which upset not only the peace of some nations but the domestic equilibrium of others."

"We must more than ever, here in America, guard the

liberties that we have achieved. If I could live again there would be no event in world history that I would have liked to participate in more than to have been one of that band of men who gathered at Runnymede on the banks of the Thames in the year 1215 and forced the granting of the Magna Charta, the foundation of all our subsequent liberties."

Selostettuaan lyhyesti valtiollisten ja kansalaisvapauksien turvaamista Englannissa ja viitattuaan Yhdysvaltain itsenäisyysjulistukseen sekä perustuslakiin, valtiosihteeri jatkoi:

"We must place dependence upon our Anglo Saxon backgrounds in protecting our free democratic institutions. Right now when two or three nations are playing the role of desperadoes it is especially vital to us to unite this firm sentiment for peace among nations."

"Here in the United States we find the peace people alone are helpless. Groups are seeking to compel the taking of a popular vote before we could go to war to protect ourselves. If that should pass, other countries would be taking our land while we'd be taking a vote."

Tämän jälkeen herra HURJA kiinnitti huomiota siihen, että Ylioppilaskunnan Laulajat olivat tuoneet tervehdyksen Delaware -juhlille, joihin Yhdysvaltain hallitus on osoittanut kutsun Suomelle ja Ruotsille. Hän mainitsi samalla vanhojen karttojen vuosilta 1690 - 1720 osoittavan, että lähellä Chesteriä, Pennsylvaniassa, oli siirtokunta nimeltä Finland. Eräessä ruotsalaisessa kirjassa vuodelta 1702, jossa samaa siirtokuntaa sanotaan Finland'iksi (myös intiaaninkielellä Chomassungh'iksi), kerrotaan suomalaisten

asuneen vahvoissa, varustamattomissa taloissa. Tämä siis osoittaa, että suomalaiset jo kolmesataa vuotta sitten tultuaan tänne, elivät sovussa naapuriensa, intiaanien kanssa.

Osoittaen kiinnostusta herra HURJAN mainintaan, valtiossihteeri jatkoi:

"It is a very fortunate thing that the Delaware Commemoration comes at this time when we are trying to unite the peace sentiment of other democracies of the world."

"When I said that we had to place our reliance on Anglo Saxon backgrounds, I meant of course to include Finland."

"We cannot under conditions as they exist today in the world, be sure even of what will happen ten years from now. Our present fight is to preserve our liberties."

Kuten edelläolevasta ilmenee, muodostui valtiossihteeri HULLin kuoron johtomiehille tilaisuudessa pitämä puhe eräänlaiseksi Yhdysvaltain nykyisen ulkopolitiikan suuntaviivojen selvitykseksi, jonka yhteydessä Suomen osanoton merkitystä Delaware - juhliin korostettiin.

Kuoron konsertti suuressa Constitution Hallissa, johon mahtuu 3,844 kuuntelijaa, oli viimeistä sijaa myöten täynnä, mikä tšekäläisissä oloissa on hyvin harvinaista. Amerikkalainen yleisö oli alusta alkaen myötämielinen kuoron esityksille ja ilmeni tämä ohjelman lopulla valtavana suosionosoituksina. Kuoron oli toistettava useita lauluja ja esitettävä lopuksi monia ylimääräisiä numeroita.

Kaikki arvostelut Washingtonin lehdissä ovat olleet ylistäviä. Kuoroa verrataan parhaisiin täällä esiintyneisiin kuoroihin,

vieläpä sanotaan, että bassoäänet ovat yhtä hyviä kuin tunnetut venäläiset bassot, mutta tenorit ja baritonit venäläisiä parempia. Annetaan suuri tunnustus suomalaisille säveltaiteilijoille, Suomen kielen kauneutta ja lauluun sopivaisuutta ylistetään ja johtaja TURUSEN musikaalista kulttuuria ja kuoron erinomaista esitystaitoa kiitetään. Olen useitten tuttavieni taholta kuullut toivomuksen, että kuoron olisi saavuttava uudelleen Amerikkaan. Monituhantisen yleisön joukossa nähtiin diplomaatteja, seurapiirien johtohenkilöitä, yliopistomiehiä, musiikkipiirit, tšekäläiset suomalaiset täysilukuisina sekä myös Baltimoren suomalaisia. Allekirjoittanut oli pyytänyt aitioonsa maatalousministeri WALLACEn rouvineen sekä professori JUTILAN.

Kuoron lähtiessä esitti sen johtaja, maisteri PITKANEN, kuoron puolesta pidetyssä puheessa kiitokset vastaanotosta Washingtonissa. Kuten kuorolle lähtöhetkellä pitämässäni puheessa lausuin, ei kuoron Amerikassa käyntiä ole katsottava menestykseksi yksistään Ylioppilaskunnan Laulajille, vaan myöskin kunniaksi koko maallemme ja sen kulttuurille. Olen nimittäin usein kuullut amerikkalaisten sanovan, että he toivovat saavansa joskus tilaisuuden paremmin tutustua Suomen olemukseen "the spirit of Finland" ja käsittääkseni kuoron käynti täällä täyttää juuri parhaiten tämän amerikkalaisten toivomuksen. Tšekäläisiin suomalaisiin siirtolaisiin nähden on kuoron käynnillä arvaamattoman suuri merkitys, heitä kokoavana ja heidän itsetuntoaan kohottavana tapahtumana.

Eero Piironen
Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 2.

Ministeri Järnefelt

22/1 1958.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 141.

Washingtoni SSA 22 P:ÄÄ tammi KUUTA 19 38.

VIITTAUS: ..... N

..... P:ÄÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... / ..... 19 .....

Ulkoasiainministeriö LLE

ABIA: Washingtonin lähetystön raportti n:o 2.

Ohellisena kunnioittaen lähetän Ministeriölle kuu-
tena kappaleena Washingtonin lähetystön raportin n:o 2:
"Haihattelu Suomen velkakysymyksen ympärillä."

W. Larin
Lähettiläs.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Washingtonissa 22 p:nä tammi kuuta 1938.

6/125 Sal. 38.

Asia: Haihattelu Suomen velkakysymyksen ympärillä.

7/2.38	9
5	CE

Kuten tunnettua on Suomi saanut Yhdysvalloissa osakseen suurta huomiota sen johdosta, että maamme on tähän mennessä täsmällisesti suorittanut sotavelkansa korot ja kuoletuksen. Amerikassa katsotaan, että Suomi on ainoa maa, joka nykyisen kansainvälisen vallattomuuden ja laittomuuden aikana täyttää kaikki kansainväliset sitoumuksensa, suurempien ja rikkaampien maidenkin jättäessä sitoumuksensa suorittamatta. Tästä johtuu, että Suomea pidetään nykyisin täällä rehellisyyden perikuvana, että amerikkalaiset matkailijat käyvät maassamme entistä enemmän, että Suomen kauneutta, kulttuuria ja taidetta ihailtaan, että Suomen taloudellisia saavutuksia seurataan ja tänne eri tehtävissä saapuvat suomalaiset saavat poikkeuksellisen hyvän kohtelun y.m. Suomen hyvän nimen kautta on myöskin Amerikan suomalaissyntyinen aines saanut huomattavasti paremmat mahdollisuudet edistyä ja toimia tässä maassa.

Suomen nauttimasta suuresta suosioista johtuu myös, että niinhvin Yhdysvalloissa kuin Suomessa useasti kuulee ehdotuksista, jotka tarkoittavat Suomen palkitsemista rehellisyydestään. Olen nimittäin kuullut täällä puhuttavan siitä, että Yhdysvaltain halli-

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi Pääjohtaja
Rydille sekä Päätöimittaja Erkol-
le.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tuksen tulisi lahjoittaa Washingtonissa Suomelle oma lähetystöotalo. On myös ehdotettu, että Amerikka maksaisi ilman muuta Suomen osaston menot New Yorkin näyttelyssä, tai että nämä menot suoritettaisiin New Yorkin näyttelykomitean varoista. Käydessäni viime kesänä Suomessa kuulin ehdotettavan, että Suomen erikoinen näyttelyalue tässä näyttelyssä luovutettaisiin Suomelle ilmaiseksi. Erään kerran näin Suomen lehdissä uutisen, jossa selitettiin, että presidentti ROOSEVELTIN tulisi luovuttaa velkamaksut erikoiseen rahastoon, jonka varoilla nuoret suomalaiset liikemiehet saisivat matkustaa Amerikkaan opiskelemaan j.n.e. Viimeksi on tullut tietoon suomalaisen kulttuurirahaston johtohenkilöiden aloite, jonka mukaan olisi toimittava täällä siihen suuntaan, että Yhdysvaltain hallitus luovuttaisi velkasumman takaisin tälle rahastolle. Tarkoitusta varten lienee Yhdysvaltoihin lähetetty erikoinen henkilö valmistamaan maaperää tällaiselle toimenpiteelle, m.m. sopimalla propagandasta täällä - läisessä lehdistössä suunnitelman puolesta.

Minun on vaikeata ajatella, että velkakysymystä Suomessa tuntevalla taholla uskottaisiin tällaisten järjestelyjen mahdollisuuteen. Onhan velka-asiamme luonteeltaan kansainvälinen ja se, mitä Yhdysvallat tämän asian selvittämiseksi tavalla tai toisella tekevät, koskee siis kaikkia muita velallismaita eikä vain Suomea. Aloitteiden on siis tultava Yhdysvaltojen eikä Suomen taholta. Toiseksi on otettava huomioon, että myöskin Unkari ja tavallaan Kreikka ovat suorittaneet samaan luokkaan kuuluvia velkojaan, vaikkakin rajoitetussa määrässä. Suomi ei siis ole ainoa maa, jolle voitaisiin antaa erikoisetuja velkasuoritusten perusteella. Mitä erikoisesti velkasum-

man luovuttamiseen kulttuurirahastolle tulee, on tämä rahasto tietääkseni perustettu suomalaisen kansanaineksen kulttuuritarpeiden tyydyttämiseksi. Mitenkä olisi ajateltavissa, että Yhdysvallat suorittaisivat varoja rahastoon, jota ei tultaisi käyttämään edes koko Suomen kansan hyväksi. Onhan Suomen ruotsinkielinenkin kansainaines maksanut veroina velkasuorituksiin. Mitä sanoisivat asiasta Suomen ruotsinkieliset?

Lopuksi en voi käsittää ajatustapaa, jonka mukaan me ensin maksaisimme velkaamme ja sitten kerjäisimme nämä maksut takaisin Yhdysvalloista joihinkin omiin tarpeisiimme. Olisiko tällainen arvokasta menettelyä maalle, jonka taloudellisesta asemasta ja finanssien hoidosta täällä on erittäin edullinen käsitys. Aivan toinen asia tietenkkin on jos joku yksityinen rikas amerikkalainen haluaisi avustaa suomalaista kulttuurirahastoa.

Vakaumukseni on, että n.s. sotavelkaamme on edelleen maksettava, kunnes kansainvälinen velkakysymys kokonaisuudessaan selvitetään. Jos taas Suomessa katsottaisiin, että velan maksamiseen käytettävät varat on ehdottomasti sijoitettava joihinkin muihin tarkoituksiin, on velan maksamisesta luovuttava. Velkamaksujen takaisin kerjääminen muodossa tai toisessa ei ole maamme aseman ja arvon mukaista.

Eero Järvelin
Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön raportti n:o 3.

Ministeri Järnefelt

28/2 1938

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 432.

8 126 Pal. 28.

Washingtoni SSA 23 P:NÄ helmi KUUTA 19 38.

70.38

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 P:TTY ..... n:o

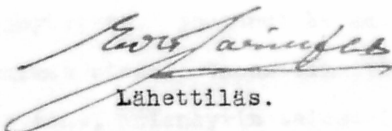
5 C8

VIITTAUS: ..... D. U. M. 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportti n:o 3.

Ohellisena kunnioittaen lähetän Ministeriölle kuute-
na kappaleena Washingtonin lähetystön raportin n:o 3: "Yhdys-
valtain ulkopoliittinen asenne".

Lähettiläs.

WASHINGTONI

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Washingtonissa 23 p:nä helmi kuuta 1938.

8 126 Pal. 3 -38.

Asia: Yhdysvaltain ulkopoliittinen
asenne.

7/3.38

5 Cg

Siitä saakka kun presidentti ROOSEVELT viime lokakuussa piti Chicagossa tunnetun ulkopoliittisen puheensa, on kysymys Yhdysvaltain ulkopoliittisesta asenteesta ollut täällä vireillä. Niinhyvin lehdistössä kuin Kongressissa on asiaa pohdittu useaan otteeseen yleisön seurattessa kiinteästi kysymyksen vaiheita. Kuten eräessä tiedoituksessani mainitsin, on aikaisemmin vallinnut käsitys, että Yhdysvaltain on pysyttävä loitolla kaikista kansainvälisistä riitakysymyksistä, joutunut Kaukaisen Idän selkkauksen johdosta vaikean pulman eteen. Onhan ilmeistä, että eräät Yhdysvaltain olennaiset edut, niinhyvin taloudelliset kuin strategiset, ovat kytkettyinä Kaukaisen Idän probleemaan. Ennen kaikkea osoittautui vaikeaksi puolustaa sellaista kantaa, että Yhdysvaltain tuli tässäkin kansainvälisessä riitakysymyksessä noudattaa eristyneisyyttä ja tinkimätöntä puolueettomuutta, s.o. pysyä loitolla kansainvälisestä yhteistyöstä selkkauksen selvittämiseksi. Myöskään ei Kongressin hyväksymää puolueettomuuslakia ole tahdottu selkkaukseen soveltaa, koska tämä m.m. kieltää sotatarpeiden kuljetuksen soteakäyviin maihin ja Kiinalta puuttuu sota-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

tarpeita, joita Japani puolestaan ei tarvitse. Lain soveltaminen Kaukaisen Idän selkkauksessa olisi täten pikemminkin hyödyttänyt Japania, mikä ei ole Yhdysvaltain etujen mukaista, koska sillä on Kiinassa valvottavana etuja, jotka ovat Japanin hyökkäyksen kautta joutuneet vaaraan. Näissä oloissa oli selkkauksen selvittämiseksi ryhdyttävä yhteistoimintaan niiden Euroopan maiden kanssa, joiden tuli Kiinassa valvoa omia etujaan. Tämä on johtanut, kuten tunnettua, m.m. Yhdysvaltain yhteistoimintaan yhdeksän vallan sopimuksen allekirjoittajavaltain kanssa Brysselin konferenssissa ja myöhemmin Lontoon laivastosopimukseen osallistuneitten valtain kanssa Japanille esitetyssä nootissa, jossa tiedusteltiin, aikooko Japani ylittää Lontoon sopimuksessa määritellyt rajoitukset sotalaivojen kokoon nähden.

Jo Kongressin istuntokauden alussa ilmoitti presidentti ROOSEVELT, että Yhdysvaltain tulee nykyisen epävarman kansainvälisen tilanteen johdosta tuntuvasti lisätä laivastoaan, jotta se voisi taata maan turvallisuuden "hyökkäyksiä vastaan niinhyvin Tyynellä kuin Atlantin valtamerellä." Kongressille on tehty ehdotus 800 miljoonan dollarin suuruisen määrärahan myöntämisestä uusien sotalaivojen rakentamista ja ilmapuolustuksen lisäämistä varten. On varsin otaksuttavaa, että määräraha myönnetään, siitä huolimatta, että rauhan puolueettomuuspolitiikan kannattajat ja n.s. rauhanystävät sitä vastustavat. Puolueettomuuspolitiikan kannattajain taholta on tässä yhteydessä esitetty Kongressissa m.m. väite, että Yhdysvaltain ja Englannin välillä olisi olemassa jonkinlainen sellainen sopimus yhteistoiminnasta Kaukaisessa Idässä ja myös Euroo-

pan asioissa. Valtiosihteeri HULL on jyrkästi peruuttanut tällaiset olettamukset huomauttaen samalla, että Yhdysvaltain ulkopolitiikka on edelleen tinkimätöntä rauhanpolitiikkaa ja että laivaston lisäämisellä pyritään vain maan turvallisuuden tehostamiseen.

Edellämainitut olosuhteet ovat suuressa määrin vaikuttaneet siihen, että yleinen mielipide suhtautuu täällä nykyisin suopeammin etenkin laivaston lisäämistä koskeviin aloitteisiin. Vielä vuosi sitten oli pasifistinen mieliala yleisössä vallitseva ja usein kuuli sanottavan, että Euroopan maiden varustuskilpailu on mieletöntä sotaintoilua ja sulaa hulluutta. Nyttemmin pidetään varsin kohtuullisera ja toivottavanakin, että Yhdysvaltkin lisäävät ainakin laivastoaan kaikkien mahdollisten tapahtumien varalta. Sanotaan, ettei Amerikka liikenneneuvojen nykyisen kehityksen aikana ole enää siinä määrin eristetty muusta maailmasta, ettei se voisi joutua hyökkäyksen alaiseksi merentakaisien maiden taholta. Toisin sanoen, nyttemmin ei enää nähdä moitittavaa siinä, että myöskin Amerikka yhtyy varustuskilpailuun.

Mainittakoon vielä, että Yhdysvaltain edustajahuone hylkäsi joku aika sitten ehdotuksen perustuslain muuttamisesta siten, että kysymys sodan aloittamisesta ratkaistaisiin kansanäänestyksellä, lukuunottamatta tapauksia, jolloin vihollinen hyökkää Yhdysvaltain alueelle. Ehdotus palautettiin valiokuntaan 209 äänellä 188 vastaan. Hallitus ja sen lähimmät kannattajat vastustivat ehdotusta sillä perusteella, että kansanään-

tyksen toimeenpaneminen heikentäisi presidentin aloiteoikeutta ulkopolitiikan johtamisessa ja antaisi mahdollisesti erinäisille vieraille valloille aihetta olettamukseen, että Yhdysvaltain etuja voi sen rauhanrakkauden kustannuksella rankaisematta syrjäyttää. Ehdotusta puolsivat n.s. rauhanystävät ja ne edustajahuoneen jäsenet, jotka pitävät kansanvallan periaatteiden mukaisena, että kysymys sodan aloittamisesta ratkaistaan kansanäänestyksellä.

Myöskin tätä äänestyksen tulosta pidetään merkittävänä käänteenä Yhdysvaltain ulkopolitiikassa. Sitä katsotaan tappioksi suunnalle, jonka pyrkimyksenä on ollut rajoittaa presidentin valtuutta johtaa maan ulkopolitiikkaa ja siirtää tämän politiikan johto Kongressille, jonka enemmistö on tähän mennessä pyrkinyt mahdollisimman suureen eristyneisyyteen maan suhteissa ulkovaltoihin. Tämä eristäytymispolitiikka saattoi aikoinaan Yhdysvallat luopumaan yhtymisestä Kansainliittoon. Sen seurauksena oli myös vuoden 1930 tariffilaki, jossa Yhdysvaltain tuontitullit kohotettiin useissa tapauksissa esteellisiksi. Äänestyksen tulosta edustajahuoneessa on siis katsottava huomattavaksi hallituksen ja uuden ulkopoliittisen suunnan voitoksi.

Tapasin pari päivää sitten alivaltiosihteeri Sumner WELLESin, joka on presidentti ROOSEVELTin ja valtiosihteeri HULLin lähin neuvonantaja ulkopoliittisissa asioissa. Mainitsin hänelle Kongressissa viime aikoina esitetystä lausunnoista, joista käy ilmi, että lakiasäätävän elimen eri ryhmät ovat esittäneet eriäviä mielipiteitä siitä, millaisen ulkopoliittisen asenteen Yhdysvaltain tulisi omaksua nykyisessä kansainvälisessä tilanteessa. Kysyin alivaltio-

sihteeriltä, miten hän määrittäisi Yhdysvaltain hallituksen nykyisen ulkopoliittisen suunnan.

Sumner WELLES vastasi seuraavaa:

"Yhdysvaltain ulkopoliitikassa ei ole tapahtunut viime aikoina mitään muutosta. Olemme noudattaneet yli sadan vuoden aikana ulkopoliitikkaa, jota noudatamme tällä hetkellä. Ulkopoliitikamme ei ole muuttunut, vaan tilanne maailmassa on muuttunut ja meidän on ollut pakko muuttaa asennettamme tämän mukaisesti.

Meidän pääpyrkimyksemme on tällä hetkellä estää maa joutumasta sotaan. Tähän nähden on meidän lisättävä puolustuskuntoamme, jotta olisimme valmiit kaikkien mahdollisuuksien varalta. Meille on nykyisin tärkeintä saattaa valtakunnan merivoimat sellaiseen kuntoon, että ne kykenevät suojelemaan niinhyvin Tyynen kuin Atlantin valtameren rannikoita kaikissa mahdollisissa tilanteissa.

Toiseksi pidämme tärkeänä olla kiinteässä yhteistyössä suurten, rauhaa rakastavien demokraattisten maiden kanssa humanitaaristen periaatteiden noudattamiseksi maailmassa.

Kolmanneksi on meidän oltava läheisessä kosketuksessa ja yhteistyössä niitten maiden kanssa, jotka noudattavat, kuten Teidänkin edustamane maa, rauhanpolitiikkaa ja jotka kansainvälisten suhteitten parantamiseksi ovat ryhtyneet sopimuksissa alentamaan eri kansoja toisistaan erottavia tullimuureja.

Neljänneksi meidän on oltava yhteistoiminnassa maiden kanssa, jotka pitävät kiinni kansainvälisten sopimusten pyhydestä nykyisen anarkian vallitessa kansainvälisissä suhteissa.

Nämät ovat ulkopoliitikamme johtavat periaatteet".

Mainitsin alivaltiosihteerille tiedossani olevan, ettei-

vät Yhdysvallat, luottaen sodanjälkeisen kansainvälisen aseman vakavuuteen, olleet vuosina 1921 - 1931 sanottavasti vahvista - neet sota- ja ilmalaivastoaan. Mr. WELLES myönsi näin olevan asian laidan ja totesi samalla, etteivät Yhdysvaltain nykyiset merivoimat vastaa tilanteen vaatimuksia. On nimittäin otettava huomioon ilmasta käsin suoritettujen hyökkäysten mahdollisuus Panaman kanavaa vastaan, mikä voi tulevaisuudessa tehdä epävarmaksi laivaston esteettömän siirtämisen tämän kanavan kautta valtamereltä toiselle. Tähän nähden on Yhdysvaltain sotalaivasto tehtävä niin voimakkaaksi, että niinhyvin Tyynen kuin Atlantin valtameren laivastot voivat itsenäisesti torjua mahdolliset hyökkäykset Yhdysvaltain aluetta vastaan molemmilla valtamerillä.

Hallituksen esittämän laivasto-ohjelman mukaan tultaisiin rakentamaan kolme uutta panssarilaivaa, kaksi laivaa lentokoneit - ten kuljettamista varten, kahdeksan risteilijää, kaksikymmentä - viisi hävittäjää, yhdeksän vedenalaista, kaksikymmentäviisi avus - tavaa laivaa ja tuhat uutta lentokonetta. Näitä varten tarvittai - siin lisää 1200 meriupseeria ja 20.000 merisotilasta.

Euro Järvelin
Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön raportti n:o 4

Ministeri Järnefelt

2/3 1938.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 751.

Washingtoni SSA 21 P:NÄ maaliskuu KUUTA 19 38.

VIITTAUS: ..... N

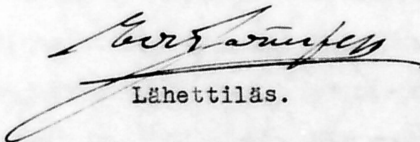
P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: ..... D. U. M. .... 19 .....

Ulkoasiainministeriö ..... LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportti n:o 4.

Oheisena kunnioittaen lähetän Ministeriölle kuutena kappaleena Washingtonin lähetystön raportin n:o 4: "Yhdysvallat ja Euroopan tapahtumat".

Lähettiläs.

WASHINGTONI

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

Washingtonissa 21 p:nä maalisk. kuuta 1938.

10 / 126 Pol. S. JV.

1/4 - 38

Asia: Yhdysvallat ja Euroopan ta-
pahtumat.

5 Cg

Tieto ulkoministeri EDENin erosta ja tätä seuranneesta käänteestä Englannin ulkopoliitikassa saapui tänne suurena yllätyksenä. Olihan yleisö tuudittautunut siihen vakaumukseen, että Englanti on voimakas suojamuuri diktatuurimaita vastaan niiden yrityksissä toteuttaa poliittisia päämääriään "humanitaarisista ja kansainvälisen oikeuden periaatteista välittämättä". Amerikkalaisista tuntui siis omituiselta, että nimenomaan Englanti oli kohtalokkaana hetkenä valmis sivuuttamaan liittolaisensa ja neuvottelemaan suoraan diktaattorien kanssa. Amerikkalaisen katsantotavan oli vaikeata sopeutua tähän mahdollisuuteen. Useilla tahoilla arvosteltiin pääministeri CHAMBERLAINin omaksumaa menettelyä samalla kun ulkoministeri EDEN sai osakseen suosiota demokraattisten periaatteitten noudattajana kansainvälisessä politiikassa.

Kysyttiin, miten Yhdysvallat tulisivat suhtautumaan uuteen tilanteeseen. Kesti kuitenkin huomattavan ajan ennenkuin mitään virallista selitystä annettiin. Vasta tämän kuun 17 päivänä piti valtiosihteeri HULL ulkopoliittisen puheen kosketellen siinä Yhdysvaltain suhtautumista Euroopan tapahtumiin. Puhetta oli kuulemassa yli 500 sanomalehtimiestä ja se radioidiin yli Amerikan se-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäkiel .....ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kä käännettynä eri kielille - kaikkialle maailmaan.

Puhuessaan valtiosihtööri erikoisesti tehosti sitä, etteivät viimeaikaiset tapahtumat Euroopassa ja Kaukaisessa Idässä tule aiheuttamaan muutosta Yhdysvaltain ulkopolitiikassa. Hän vetosi viime kesäiseen rauhanjulistukseensa ja lausui ankaran tuomion maailmassa vallitsevasta laittomuuden tilasta, jossa sopimusten pyhyyttä ja humanitaarisia periaatteita häikäilemättä poljetaan. Yhdysvaltain tulee näissä oloissa toimia yhdenmukaisesti niitten maitten kanssa, jotka noudattavat politiikassaan lain ja oikeudenmukaisuuden periaatteita, mutta niiden tulee samalla säilyttää oma harkinta- ja toimintavapautensa. Erikoisesti valtiosihtööri korosti sitä, etteivät Yhdysvallat tule luopumaan oikeuksistaan Kaukaisessa Idässä, missä niiden tulee suojella Amerikan etuja. Hän ei tosin maininnut Filippiineistä, mutta hän huomautti, että jos ne hallitukset, jotka nykyisin ylläpitävät kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa järjestystä Tyynenmeren alueella, luopuisivat näistä alueista, olisi siitä seurauksena yleinen laittomuuden tila Kaukaisessa Idässä. Yhdysvallat tulevat siis näissä olosuhteissa jatkamaan yhteistoimintaa muitten valtain kanssa rauhan ja järjestyksen ylläpitämiseksi tällä alueella.

Valtiosihtöörin puhe oli erikoisesti tähdätty niitä Kongressin ryhmiä vastaan, jotka pyrkivät mahdollisimman suureen ulkopoliittiseen eristyneisyyteen. Kuten tunnettua haluttiin tällä taholla soveltaa täydellistä puolueettomuutta myöskin Kaukaisen Idän selkkaukseen. Samaten ovat eristyneisyyden kannattajat vastustaneet presidentti ROOSEVELTin aloitetta, joka tarkoittaa Yh-

dysvaltain merivoimain vahvistamista. Valtiosihteeri puolusti voimakkaasti presidentin laivasto-ohjelmaa. Hän sanoi, että Yhdysvaltain tulee nykyisen kriisin ja anarkian aikana esiintyä vahvana voidakseen saada kantavuutta politiikalleen, jonka perusteena on sopimusten pyhyden ja oikeudenmukaisuuden periaatteitten ylläpitäminen kansainvälisessä elämässä.

Valtiosihteerin puhe on saanut jossain määrin laimean vastaanoton. Lehdet antavat kyllä tunnustuksen sille, että valtiosihteeri asettuu selvästi eristäytymispolitiikkaa arvostelevalle kannalle. Samaten pidetään suositeltavana, että valtiosihteeri kannattaa sotalaivaston vahvistamista. Mutta yleisesti mainitaan, että valtiosihteeriltä olisi odotettu selvempää kannanottoa Euroopan tapahtumiin nähden. Kiinnitetään myös huomiota siihen, ettei valtiosihteeri puheessaan sanallakaan maininnut Itävallan liittämistä Saksaan. Eräät lehdet sanovat puhetta tyhjänpäiväiseksi moraalisuornaksi, jollaisia hallitus tuon tuostakin tarjoaa niinhyvin kotikun ulkomaiselle yleisölle, mutta jotka eivät enää tee mitään vaikutusta. Eräs lehti sanoo olevan varmaa, ettei ainoakaan "kansainvälisistä gangstereista valtiosihteerin varoitusten tähden luovu ainoankaan rikollisen suunnitelmansa toteuttamisesta". New York Times lehti huomauttaa valtiosihteerin puheesta kirjoittaessaan, että Amerikan rauhantarve on ilmeisesti niin suuri ja usko rauhan mahdollisuuteen eristäytymisellä muusta maailmasta niin voimakas, ettei tällä hetkellä voi olla puhettakaan Yhdysvaltain osallistumisesta kansainvälisiin yrityksiin rauhan ja järjestyksen ylläpitämiseksi. Tätä käsitystä Yhdysvaltain vastaisesta ulkopoliittisesta

asenteesta on omiaan tukemaan suurlähettiläs KENNEDYn Lontoossa äskettäin antama lausunto, jossa hän korosti, että Amerikka tulee mahdollisen yleiseurooppalaisen sodan sattuessa ensi sijassa noudattamaan omien kansallisten etujensa mukaista politiikkaa.

Eräs poliittinen huomioitsija lausui äskettäin varsin sattuvasti, ettei siten kokoonpanulla demokraattisella maalla kuin Yhdysvallat oikeastaan voi olla varsinaista aktiivista ulkopolitiikkaa sillä maa on siksi suuri ja sen eri osat suhtautuvat siksi eri lailla kansainvälisiin kysymyksiin. Ainoastaan Yhdysvaltain itäiset valtiot seuraavat tarkemmin tapahtumia Euroopassa. Keskivaltioissa välitetään ulkopoliittisista asioista yleensä varsin vähän. Länsivaltioille vuorostaan esiintyy Kaukaisen Idän kysymys verrattomasti tärkeämpänä kuin mitkään Euroopan asiat. Näissä oloissa on hallituksen varsin vaikeata noudattaa sellaista ulkopolitiikkaa, joka tyydyttäisi kaikkia maan eri osia ja niitä edustavia eri etupiirejä. Ainoastaan diktaattori voisi Yhdysvalloissa soveltaa riippumatonta ulkopolitiikkaa. Toisin on vain yleisen kansallisen häädän tai kriisin hetkellä, jolloin koko maan yleinen mielipide herää asioita seuraamaan ja omalla painollaan määrää suhtautumisen tilanteeseen. Tällainen oli asema viime maailmansodan aikana Yhdysvaltojen käydessä sotaan demokratian pelastamisen merkeissä. Sodan jälkeiset tapahtumat eivät kuitenkaan ole olleet omiaan vahvistamaan Yhdysvalloissa uskoa siihen, että niiden asettumalla ase kädessä demokratiaa puolustamaan olisi pysyväisiä tuloksia saavutettu. Tämä selittää suurelta osalta tšekäläisen yleisön ja myös johtavien piirien haluttomuuden ryhtyä kansainväliseen yhteistoimintaan nykyisen Euroopan kriisin selvittämiseksi.

Koro Jarnefelt
Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetetyn raportin n:o 5.

Ministeri Zarnfeldt

5/4 1938.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

11 126 Pal. 3 38.

KIRJELMÄ n:o 868.

19/4-38 5

Washingtoni SSA 5 P:NÄ huhti KUUTA 19 38.

VIITTAUS: ..... N

5 Cg

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: ..... D. U. M. .... 19 .....

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportti n:o 5.

Oheisena kunnioittaen läheten Ministeriölle kuutena kappaleena Washingtonin lähetystön raportin n:o 5: "Presidentti Hooverin ehdotus sotavelka-asiassa."

Edvard Särnäs
Lähettiläs.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Washingtonissa 5 p:nä huhti kuuta 1938.

11/126 Pal. 3 - 38.

19/4.38

Asia: Presidentti HOOVERin ehdotus
sotavelka-asiassa.

5 C8

Entinen presidentti Herbert HOOVER piti viime maaliskuun 31 päivänä poliittisen puheen, jossa hän selosti tilannetta Euroopassa viime matkallaan saamiensa vaikutelmien perusteella. HOOVER korosti erikoisesti sitä, että Yhdysvaltain tulee pysyä erillään mahdollisesta sodasta ja että tässä mielessä niiden tulee välttää liittoutumista demokraattisten maitten kanssa fascistisia maita vastaan. Hän piti kommunismia häviävänä liikkeenä ja katsoi, että fascismi on nykyään demokratian vaarallisin vihollinen. Tämä liike on estettävä saamasta jalansijaa maassa. HOOVER arvosteli ROOSEVELTin Chicagossa pitämää puhetta, jossa nykyinen presidentti kannatti yhteistoimintaa demokraattisten maitten kanssa sotilaallisten ja taloudellisten pakotteiden muodossa. Hän piti tällaista kantaa vaarallisena, sillä se voisi johtaa Yhdysvallat sotaan. Sen sijaan HOOVER antoi tunnustuksena valtiosihteeri HULLin kauppasopimuspolitiikalle ja yrityksille ylläpitää yhteisvoimin maitten kanssa rauhantilaa maailmassa. HOOVER sanoi, että Yhdysvaltojen tulee toimia ulkopoliitikassaan täydelleen riippumattomasti, mutta samalla valmistautua kaikkien mahdollisuuksien varalta. Eurooppa on saatava käsittämään, että Yhdysvallat eivät halua sekaantua toisten sotiin ja että tämä on Yhdysvaltain tuleva politiikka. Hän

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriöille.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

katsoi, että ajatus kollektiivisesta turvallisuudesta Kansainliiton avauksella on nyttemmin kuollut, vaikka tämä liitto voikin edelleen olla tarpeellinen taloudellisten asiain selvittäjänä.

Puheessaan HOOVER erikoisesti tehosti sitä, että suunnitelmatalous hallitusten johtamana on vaikuttanut turmiollisesti kansainväliseen kauppaan ja että demokraattiseen ideaaliin kuuluu yksilöllinen vapaus taloudellisella alalla. Hän piti turmiollisena soveltaa suunnitelmataloutta Yhdysvalloissa arvostellen tässä kohden ROOSEVELTin talouspolitiikkaa.

Erikoista mielenkiintoa HOOVERin puheessa herättää kohta, jossa hän kosketteli sotavelkakäsymystä. Hän nimittäin ehdotti tämän vaikean kansainvälisen kysymyksen osittaista ratkaisua siten, että ne 11 maata, nimittäin Suomi, Puola, Belgia, Tšekkoslovakia, Latvia, Viro, Kreikka, Jugoslavia, Liettua, Unkari ja Romania, jotka saivat Yhdysvalloilta rauhanteon jälkeen elvytys- ja elintarvelainoja ja joiden joukossa ainoastaan Suomi on täyttänyt sitoumuksensa, suorittaisivat velkamaksunsa omassa valuutassaan kukin erikoiseen rahastoonsa. Tätä rahastoa käytettäisiin sitten kunkin maan kulttuuritarpeisiin: korkeamman sivistyksen ja tieteellisen tutkimuksen hyväksi sekä tutkimusmatkoihin y.m. asianomaisten maiden yliopistojen välityksellä. Varoja voitaisiin käyttää myös tieteelliseen vuorovaikutukseen kunkin maan ja Yhdysvaltain välillä. Rahastoja hoitaisivat amerikkalaiset ja asianomaisten maiden edustajat yhteisesti.

HOOVERin käsityksen mukaan voitaisiin puheenalaisia varoja täten käyttämällä saavuttaa Yhdysvaltain kannalta parempia tuloksia kuin muulla tavalla. Täten saataisiin vuosien kuluessa kehitetyksi

suuri joukko miehiä ja naisia, jotka ymmärtäisivät oloja Yhdysvalloissa ja luottaisivat amerikkalaisiin. Tämä voisi merkitä paljon taloudellisissa suhteissa ja vaikeina aikoina. Yhdysvallat antaisivat täten maailman kulttuurille lisän, joka vaikuttaisi tulevaisuuteen.

Lehdistö on yleensä vain selostanut HOOVERin puhetta lausumatta siitä omaa kantaansa. "New York Times" on ainoa lehti, joka käsittelee HOOVERin tekemää ehdotusta sotavelka-asian järjestelyksi. Lehti toteaa, että sotavelat täten käytettyinä voisivat muodostaa rahaston sivistyksen pelastamiseksi ja onnellisemman tulevaisuuden tuottamiseksi ihmiskunnalle. Virallisella taholla on HOOVERin puheeseen tällä kertaa kiinnitetty huomiota, vaikka entinen presidentti kuuluukin nykyisen valtapuolueen kiivaimpiin vastustajiin, jota on tavallisesti pidetty "menneenä miehenä" republikaanien joukossa. Valtiosihteeri HULL antaa erikoisessa kommuniqueassa lehdistölle tunnustuksensa sille kohdalle HOOVERin puheesta, jossa tehostetaan taloudellisen rauhan saavuttamisen tarpeellisuutta nykyisenä kaoottisena aikana kansainvälisessä elämässä. Entisen presidentin ehdotusta sotavelka-asian järjestämiseksi ei valtiosihteeri kommuniqueassaan kosketele sanallakaan.

Useilla tahoilla on lausuttu arvelu, että HOOVER on puheellaan ilmaissut aikovansa esiintyä ehdokkaana vuoden 1940 presidentinvaaleissa. HOOVERin ehdokkuus on kuitenkin varsin kyseenalainen, sillä ainakaan tällä hetkellä hänellä ei ole laajempaa kannatusta republikaanien keskuudessa.

W. J. ...
Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön raportti n:o 6.

Ministeri Järnefelt

20/4 1938.

WASHINGTONI

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ

KIRJELMÄ n:o 1010.

Washingtoni SSA 20 P:NÄ huhti KUUTA 19 38.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

12	120	Sal.	38.
2/5	38	2	15
5	C8		

Ulkoasiainministeriö

LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportti n:o 6.

Oheisena kunnioittaen lähetään Ministeriölle kuutena kappaleena Washingtonin lähetystön raportin n:o 6: "Presidentti ROOSEVELTin "tuhlausohjelma".

Kari Järvelin

Lähettiläs.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Washingtonissa 20 p:nä huhti kuuta 1938.

Asia: Presidentti ROOSEVELTin "tuh-
lausohjelma".

12 126 Pal. 6 - 38	
2/5-38	3
5	Cg

Presidentti ROOSEVELT piti tämän kuun 14 päivänä radio-puheen, jossa hän selitti Kongressille esittämäänsä uutta taloudellista ohjelmaa viime syksynä alkaneen lamakauden torjumiseksi. Presidentin käsityksen mukaan on "pelko" aiheuttanut Yhdysvalloissa liikatuotantoa ja tämä liikatuotanto on vuorostaan synnyttänyt uuden lamakauden. Pelätään sotaa, inflatiota, yleislakkoja. Vaikka tällainen pelko on osoittautunut perättömäksi, on sen synnyttämä liikatuotanto presidentin mielestä johtanut siihen, että ostokyky on kaiken aikaa ollut heikompi kuin tuotantokyky. Tämä on ROOSEVELTin käsityksen mukaan nykyisen lamakauden syynä. Mainittakoon tässä yhteydessä, että teollisuus- ja liikemiespiirien käsityksen mukaan on lamakauden varsinainen syy siinä, että liike-elämä pelkää presidentti ROOSEVELTin ryhtyvän jatkuviin toimenpiteisiin taloudellisen ohjelmansa toteuttamiseksi, jonka ohjelman tärkeänä osana on ollut työläisten, talonpoikain ja yleensä palkan-nauttijain etujen ajaminen teollisuuden ja liike-elämän etujen kustannuksella.

Kongressille esittämässään taloudellisessa ohjelmassa ROOSEVELT ehdottaa suunnattomien määrärahojen myöntämistä ensi ta-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lousvuotta varten työttömyyden torjumiseksi ja kansakunnan ostokyvyn lisäämiseksi. Osa näistä varoista käytettäisiin valtion puolesta järjestettäviin yleisiin ja aputöihin ja osa teollisuudelle annettaviin luottoihin, m.m. rakennustoiminnan lisäämiseksi. Ohjelman suorittamiseksi on valtion kultavarastosta jo siirretty 1.391.000.000 dollarin arvosta kultaa pankkien vararahastoihin samalla kun pankkien talletusrahastomääräyksiä helpottamalla tullaan vapauttamaan näistä rahastoista luottotarkoituksiin kokonaista 750.000.000 dollaria. Kaikkiaan ehdottaa presidentti käytettäväksi ensi talousvuoden aikana ohjelmansa toteuttamiseen 4.512.000.000 dollaria.

On laskettu, että liittohallituksen velka oli vuoden 1929 alussa 16 miljaardia dollaria ja että se tulee olemaan 1938 - 1939 talousvuoden alussa, 1 päivänä ensi heinäkuuta, 38 miljaardia dollaria. Jos Kongressi hyväksyy presidentin esittämät määrärahat, tulisi tämä tietenkin edelleen huomattavasti kohottamaan liittohallituksen velkataakkaa.

Presidentti ROOSEVELTIn esittämä ohjelma on herättänyt suunnatonta huomiota kaikkialla maassa. Näyttää siltä kuin valtava määrä väestöstä asettuisi sitä arvostelevalle kannalle. Tällä suoritettujen tiedustelujen antama tilasto osottaa, että ainoastaan 21 prosenttia väestöstä kannattaa presidentin "tuhlausohjelmaa". Kokonaista 79 prosenttia suhtautuu ohjelmaan nähdessä kielteisesti. Katsotaan, että presidentti, käyttämällä suunnattomia määrinä valtion varoja erilaisiin tarkoituksiin, lisää liike-elämän kannettavaksi joutuvaa verotaakkaa ja että tällainen tulevaisuuden pers-

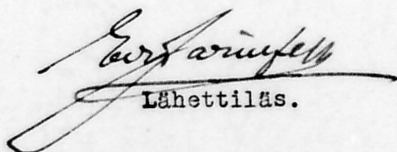
pektiivi juuri vaikuttaa nykyhetkellä liike-elämän herpauttamiseen.

On varsin kyseenalaista, tuleeko Kongressi hyväksymään presidentin talousohjelman sellaisenaan. Kongressi on nimittäin viime aikoina osoittautunut yhä vähemmän taipuvaiseksi kannattamaan presidentin erilaisia uudistusaloitteita. Ennakkotiedustelut osoittavat, että republikaanit tulevat kiivaasti vastustamaan presidentin esittämien määrärahojen myöntämistä. Demokraattien keskuudessa ilmenee eri suuntiin käyviä virtauksia. On luultavaa, että osa heistä tulee kannattamaan presidentin uutta talousohjelmaa. Näissä piireissä selitetään, että valtion väliintulo presidentin esittämien määrärahojen muodossa on ainoa keino nykyisen taloudellisen lamakauden poistamiseksi.

Sanomalehdistö suhtautuu kauttaaltaan kielteisesti presidentin aloitteeseen leimaten sen mielettömäksi tuhlaukseksi, jonka seurauksena tulee olemaan valtion velkataakan ja tietenkin teollisuuden sekä liike-elämän maksettavaksi joutuvien verojen lisääntyminen. Presidentti ROOSEVELTIn aloitteisiin yleensä myönteisesti suhtautunut "New York Times" antaa murhaavan arvostelun ROOSEVELTIn uudesta talousohjelmasta, joka lehden mielestä tulee lisäämään liike-elämän nykyisiä vaikeuksia poistamatta niiden syytä. Yleensä pidetään aivan käsittämättömänä, että ROOSEVELT, joka vielä joku aika sitten ilmoitti saattavansa tulo- ja menoarvion tasapainoon, nyttemmin on voinut esittää ohjelman, joka viittaa täysin päinvastaiseen kehitykseen valtion taloudessa.

Näyttää siltä, että presidentti ROOSEVELT ei ole uudella ohjelmallaan ainakaan lisännyt kannattajainsa lukua. Kerrotaan, et-

tä presidentin lähimmät ystävät ja neuvonantajat olivat varoittaneet häntä esittämästä Kongressille tämänkaltaista ohjelmaa. Pidetään nyttemmin myös selvänä, ettei voi enää olla puhuttakaan presidentti ROOSEVELTin ehdokkuudesta vuoden 1940 presidentinvaaleissa. Siinä määrin hän on osoittautunut politiikassaan häilyväiseksi ja tilanteen vaihteluista riippuvaiseksi.

Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C8.

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 7.

Ministeri Järnefelt.

16/5 1938.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1230.

Washingtoni SSA 16 P:NÄ touko KUUTA 19 38

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... / ..... 19 .....

13 127 ka 38
27/5.38
5 C8
Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportti n:o 7.

Oheisena kunnioittaen lähetän Ministeriölle kuutena kappaleena Washingtonin lähetystön raportin n:o 7: "Abessinian valtaus ja Yhdysvallat".

E. Järvelin
Lähettiläs.

WASHINGTONI

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

Washingtonissa 16 p:nä touko kuuta 1938.

13 127 ac. 38

27/5.38

Asia: Abessinian valtaus ja Yhdys-
vallat.

5 08

Valtiosihteeri HULL on antanut Kansainliiton neuvoston Abessinian valtausta koskevan päätöksen johdosta lehdistölle erikoisen lausunnon, jossa selostetaan Yhdysvaltain suhtautumista asiaan. Lausunnossa puhutaan Yhdysvaltain ulkopolitiikan rauhanomaisista päämääristä ja pyrkimyksestä selvittää kansainväliset riitakysymykset neuvotteluilla ja sopimuksilla. Siinä todetaan, ettei Genève'issä tehty päätös vaikuta hallituksen Abessinian asiassa aikaisemmin omaksumaan kantaan ja etteivät Yhdysvallat siis aio tunnustaa Abessinian valtausta. Lausunnosta käy vielä välillisesti ilmi, etteivät Yhdysvallat halua tunnustaa myöskään Japanin valtauksia Manchuriassa eikä Manchukuota.

Kuten muistettanee lähetti Italian Washingtonissa oleva suurlähettiläs Fulvio de SUVICH tänne saavuttuaan virkaveljilleen ja myös allekirjoittaneelle italiankielisen kirjeen, jossa hän mainitsi jättäneensä Yhdysvaltain presidentille valtakirjansa Italian kuninkaan ja Abessinian keisarin edustajana. Vastasin tähän kirjeeseen ranskankielisellä kirjeellä, jossa mainittiin vain Italian edustajan ominaisuudesta Italian kuninkaan suurlähettilä-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjematleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nä, mutta ei Abessinian keisarin edustajana. Täten tekivät useimmat muut virkaveljeni. Eräät heistä vastasivat Sr. SUVICHille omilla kielillään, koska oli tavallisuudesta poikkeavaa, että tänne saapunut lähettiläs ei käyttänyt kirjeenvaihdossaan virkaveljiensä kanssa kansainvälisessä diplomaattisessa kirjeenvaihdossa tunnustettua kieltä.

Suurlähettilään esittelytilaisuudessa presidentti ROOSEVELTin ja Sr. SUVICHin välillä pidetyissä puheissa, jotka annettiin julkisuuteen, ei sanallakaan mainittu suurlähettilään ominaisuudesta Abessinian keisarin edustajana. Tällainen maininta oli kuitenkin suurlähettilään valtakirjassa. Asiaa ulkodepartementista tiedustellessani ilmoitettiin minulle asianomaisten hallitusten sopineen sellaisesta menettelystä, että Yhdysvaltain Roomaan lähetetyn suurlähettilään valtakirjassa mainittaisiin yksinomaan hänen ominaisuudestaan Yhdysvaltain edustajana Italian kuninkaan luona. Tämän vastineeksi suostui Yhdysvaltain hallitus siihen, että Italian suurlähettilään valtakirjassa oli maininta hänen ominaisuudestaan myöskin Abessinian keisarin suurlähettiläänä. Järjestelystä ei ole annettu tietoa julkisuuteen.

Genève'issä Abessinian valtauksen tunnustamista koskevassa asiassa tehty päätös on täällä saanut huonon vastaanoton. Huomautetaan, että etenkin Englannin ja Ranskan asiassa omaksuma kantaa osottaa näitten valtain olevan opportunistisista syistä taipuvaisia antamaan tunnustuksensa Euroopan diktatuurimaiden valtapoliitikalle. Todetaan, että Yhdysvallat puolestaan ovat nykyisessä kansainvälisten suhteitten kaottisessa tilassa kyenneet säilyttää-

mään tinkimättömmän asenteen, jonka edellytyksenä on, ettei väkivaltaan perustuvia kansainvälisen oikeusjärjestyksen loukkauksia tunnusteta. On syytä pitää mielessä, että Yhdysvallat ovat tähän mennessä tunnustaneet Itävallan liittämisen Saksaan ainoastaan tapahtuneena tosiasiana, välttämättä diplomaattista tunnustamista.

Mainittakoon tässä yhteydessä seuraavasta välikohtauksesta, joka on täällä herättänyt melkoista huomiota. Ensimmäisessä sanomalehtimiehille antamassaan lausunnossa presidentti ROOSEVELT ilmoitti tuonnoittain, että hän piti pääpiirteissään hyväksyttävänä Italian ja Englannin välillä aikaansaattua sopimusta. Tästä tehtiin julkisuudessa se johtopäätös, että presidentti ja alivaltiosihteerin Sumner WELLES, joka siihen aikaan toimi väliaikaisena valtiosihteerinä Mr. HULLin ollessa matkoilla, eivät hyväksyisi sitä ulkopolitiittista suuntaa, jota valtiosihteerin HULL haluaa noudattaa. Puhuttiinpa valtiosihteerin piakkoin tapahtuvasta erosta. Saavuttuaan takaisin Washingtoniin ja ryhdyttyään uudestaan toimeensa oli valtiosihteerin erikoisessa kommuniqueassa annettava vakuutus siitä, että presidentin ja hänen välillään ei ole erimielisyyttä noudatettavan ulkopolitiikan suunnasta. Erikoisesti oli valtiosihteerin annettava vakuutus siitä, ettei presidentin antama lausunto merkinnyt muutosta hallituksen kannassa Abessinian valtauksen tunnustamiseen nähden.

Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön raportti n:o 8.

Ministeri Järnefelt

20/5 1938.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1319.

Washingtoni SSA 20 P:NÄ touko KUUTA 19 38.

VIITTAUS: ..... N

..... P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... / ..... 19 .....

ULKOASIANMINISTERIÖ		
14/122 Sal. 1.38.		
26-38	9	101
REKASIA	U.S.A.	ASIA
5	CS	

Ulkoasiainministeriö ..... LLE

ASIA: Washingtonissa olevan lähetystön
raportti n:o 8.

Oheisena kunnioittaen lähetin Ministeriölle kuutena kappaleena Washingtonin lähetystön raportin n:o 8: "Meksikon öljysota".

Karl Arne Jensen
Lähettiläs.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. ULKOASIANMIN. Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Washingtonissa 20 p:nä touko kuuta 1938.

Asia: Meksikon öljystä.

14/127 Sal. 38.		
2/6-38	9	
5	CG	

Meksikon nykyinen presidentti CARDENAS julisti 18 päivänä viime maaliskuuta englantilaisten ja amerikkalaisten Meksikossa omistamat öljykaivokset takavarikoiduiksi. Päätös nojautuu Meksikossa voimassa olevaan lakiin, jonka mukaan hallitus on oikeutettu ottamaan haltuunsa sellaisten teollisuuslaitosten omaisuuden, joitten toiminta käy maan eduille vaaralliseksi.

Meksikon hallituksen toimenpide aiheutui pitkäaikaisesta selkkauksesta kaivostyöläisten ja Meksikossa öljytuotantoa harjoittavien yksityisten yhtiöitten välillä. Jo kuluvan vuosisadan alusta lähtien ovat englantilaiset ja amerikkalaiset yhtiöt pitäneet käsissään Meksikon öljytuotantoa. Lasketaan, että vuodesta 1901 vuoden 1937 loppuun mennessä nämä yhtiöt ovat tuottaneet Meksikosta öljyä lähes 1.700 miljoonan dollarin arvosta ja että niitten saama voitto-osuus on hyvän joukon yli miljaardin dollaria. Meksikon hallitus ja kansa katsoo vain vähässä määrin tulleensa hyöty - määrän tästä teollisuudesta, joka on ollut kokonaan ulkolaisten käsissä. Ensinnäkin saivat yhtiöt öljykaivoksensa miltei ilmaiseksi köyhiltä intiaaneilta, jotka eivät ymmärtäneet niitten arvoa. Toi-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

seksi ne ovat kaiken aikaa olleet vastahakoisia suorittamaan Meksikon hallitukselle tuotantoveroa, joka on ollut pääasiallinen maahan tästä tuotannosta jäävä tulo, koska meksikolaisille kaivostyöläisille on maksettu varsin keuhvoja palkkoja.

Vuoden 1936 lopulla esittivät kaivostyöläiset yhtiöille ehdotuksen yhteiseksi työehtosopimukseksi. Siihen mennessä oli nimittäin kullakin yhtiöllä eri sopimukset työväestönsä työehdoista. Yhtiöt suostuivat yhteiseen työehtosopimukseen, mutta eivät halunneet suorittaa siinä määrättyä palkankorotusta työläisille. Pitkien rettelöiden jälkeen jätettiin riita erikoisen hallituksen asettaman sovittelulautakunnan ratkaistavaksi. Tämä määräsi yhtiöt maksamaan työläisille lisäkorvausta palkkoina ja muina etuina yhteensä 26 miljoonaa pesoa. Yhtiöt ilmoittivat tyytymättömyyttä päätökseen ja vetosivat Meksikon korkeimpaan oikeuteen, joka yhtyi lausunnossaan sovittelulautakunnan päätökseen. Silloin yhtiöt ilmoittivat, etteivät ne voineet noudattaa tätä päätöstä, koska niitten oli mahdotonta suorittaa vaadittua summaa. Tällöin ryhtyi hallitus selvittämään selkkausta, mutta tuloksetta. Työläiset vuorostaan julistivat yleislakon pakottaakseen yhtiöt tekemään uuden työehtosopimuksen, koska korkeimman oikeuden päätöksen epäminen oli samalla tehnyt mitättömäksi aikaisemman sopimuksen. Tässä tilanteessa presidentti CARDENAS julisti yhtiöiden omaisuuden takavarikoituksi. Saatuaan tiedon päätöksestä yhtiöt kyllä ilmoittivat suostuvansa maksamaan työläisten vaatiman korvauksen, mutta tämä oli jo myöhäistä. Takavarikoimispäätös tuli voimaan.

Selkkaus on nyttemmin saanut kansainvälisen luonteen. Asettuen tukemaan englantilaisten yhtiöitten etuja, joitten omaisuus Meksikossa arvioidaan 250 miljoonaksi dollariksi, Englannin hallitus ilmoitti tämän kuun 12 päivänä Meksikon hallitukselle antamassaan nootissa, ettei se hyväksy yhtiöitten omaisuuden takavarikointia. Nootin sanamuoto oli siinä määrin arvosteleva ja meksikolaisia loukkaava, että Meksikon hallitus kutsui heti pois lähettilänsä Lontoosta. Yhdysvaltain hallituksen asenne selkkaukseen on ollut jossain määrin sovinnollisempi. On nimittäin otettava huomioon, että presidentti CARDENASin edustama poliittinen suunta on tähän mennessä nauttinut presidentti ROOSEVELTin ja valtiosihteeri HULLin suosiota. Kaivosten takavarikoiminen, joihin sijoitetun amerikkalaisen omaisuuden arvioidaan kohoavan 150 miljoonaan dollariin, aiheutti kuitenkin sen, että Yhdysvallat lopettivat hopean ostamisen Meksikosta. Hallitus ei sen sijaan ole ilmoittanut kieltäytyvänsä tunnustamasta takavarikointia. Täten on tie mahdollisiin sovitteluihin avoinna ja onkin Meksikon hallitus viimeksi ilmoittanut haluavansa korvata takavarikoidun omaisuuden osalla Meksikon vuotuista öljytuotantoa. Meksikon suurlähettiläs on parhaillaan Mexico City'ssä neuvottelemassa sovitteluehdoista ja palaa tarkoitusta varten piakkoin Washingtoniin.

Varsin suurena vaikeutena näyttää olevan se, että sisäinen tilanne Meksikossa on viime viikkoina yhä suuremmissa määrin kärjistynyt. Öljytuotanto on nykyisin kokonaan lamassa. Ulkomaiset yhtiöt ovat tähän mennessä hallinneet täydellellä niin-

hyvin öljyn tuotantoa kuin sen vientiä ja kauppaa. Niitten hallussa ovat m.m. öljyn kuljetusvälineet, tankkilaiivat y.m. Täten ei hallitus voi sijoittaa öljyvarastoja markkinoille. Aseman vakavuutta lisää vielä se, että CARDENASin politiikkaa vastustavat piirit voivat ryhtyä toimintaan häntä vastaan nykyisen vasemmistoaineiksia suosivan järjestelmän kumoamiseksi. Meksikolainen kenraali CEDILLO, San Luis Potosi nimisen maakunnan kuvernööri, joka edustaa oikeistopiirejä, uhkaa parhaillaan nostattaa mainitun alueen talonpojat aseelliseen kapinaan presidentti CARDENASin hallitusta vastaan. Tällainen mahdollisuus voi merkitä sisällissotaa, jonka tuloksesta riippuisi, saavatko n.s. fascistiset tai demokraattiset ainekset yliotteen Meksikossa. Kuten tunnettua tapahtui Brasiliassa äskettäin fascististen aineiden alkama kapinayritys ja useissa muissakin Keski- ja Etelä-Amerikan maissa on ollut huomattavissa samanlaista liikehtimistä. Meksiko ei ole tässä suhteessa ollut poikkeuksena. Väitetään myöskin, että japanilaisilla, saksalaisilla ja italialaisilla asiamiehillä olisi vaikutusta Meksikon oikeistopiireihin. Niinpä kertoi Meksikon tärkeäinen asiainhoitaja, että japanilaiset ja saksalaiset ovat tarjoutuneet ostamaan Meksikon öljytuotannon. Presidentti CARDENAS ei kuitenkaan haluaisi myydä öljyä fascisteille. Tällainen asiain-tila saattaa aseman entistä sekavammaksi ja tällä hetkellä näytetään olevan varsin vähän mahdollisuuksia sen rauhalliseen selviämiseen.

Ern Järvelä
Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön raportti n:o 9.

Ministeri Järnefelt

17/6 1908.

Kanppas. / Pol.

WASHINGTONI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1499.

Washingtoni SSA 14 P:ÄÄ kesä KUUTA 19 38

VIITTAUS: N

P:ÄÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

16/127 Pol. : 18
16-581 10
5 C8

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonissa olevan lähetystön

raportti n:o 9.

Oheisena kunnioittaen lähetän Ministeriölle kuute-
na kappaleena Washington lähetystön raportin n:o 9: "Taan-
nehtiva suunta Yhdysvaltain taloudessa ja ulkomaankauppa".

Eero Tarjanne
Lähettiläs.

WASHINGTONI

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ:

Saapainen.

RAPORTTI n:o 9.

Washingtonissa 14 p:nä kesä kuuta 1938.

16/127 Sal. 38

28/6-38

Asia: Taannehtiva suunta Yhdysval-
tain taloudessa ja ulkomaankauppa.

5 C8

Taloudellinen tilanne Yhdysvalloissa ei ole pitkään aikaan ollut lohdullinen. Jo viime vuoden syksynä alkanut taannehtiva suunta on edelleen jatkunut ja tulee asiaintuntijain arvioiden mukaan jatkumaan ainakin ensi syksyyn mennessä. Ensimmäisenä seurauksena taloudessa ja liike-elämässä todetusta pysähdystilasta on ollut työttömyyden lisääntyminen ja siis yhä suurempien joukkojen joutuminen suoranaisten avun tarpeeseen. Työttömien luvun lasketaan nykyään olevan noin 15.000.000.

Taloudellisen kriisin syitä on ollut varsin vaikeata selvittää. Ainakaan tähän mennessä ei ole voitu esittää ainoatakaan täysin pätevää ja yleistä aihetta teollisuudessa ja liike-elämässä todettavaan lamaannukseen. Eräillä tahoilla ollaan taipuvaisia olettamukseen, että taloudellisen toiminnan herpaantuminen olisi seuraus viime vuoden keväänä tapahtuneesta liikatuotannosta ja keinottelusta. Sanotaan, että suuret liikeyhtymät ja teollisuuslaitokset keräsivät tänä aikana liian suuria varastoja, lakkojen pelosta ja odottaen suurempaa hintojen nousua. Näitä varastoja on sittemmin ollut vaikea sijoittaa. Toisaalla pidetään lamaantumisen syynä sitä, että liike-elämä pelkää hallituksen jatkavan

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriöille.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

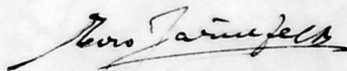
taloudellisen elämän vapaata kehitystä ehkäisevää säännöstelypolitiikkaansa. Tätä pelkoa on presidentti ROOSEVELT koettanut mahdollisuuden mukaan hahduttaa. Viime aikoina on hän tässä mielessä useaan otteeseen selittänyt haluavansa tehdä voitavansa tyydyttääkseen liike-elämän tarpeita. Mainittakoon, että presidentti kutsui tuonnoittain autokuningas Fordin luokseen neuvottelemaan toimenpiteistä taloudellisen pulan poistamiseksi.

Erikoisena toimenpiteenä maan talouden elvyttämiseksi on pidettävä presidentin viime huhtikuussa esittämää ohjelmaa, jonka mukaan työttömyyden poistamiseen ja muihin yleisiin tarkoituksiin tullaan ensi talousvuonna käyttämään kokonaista 3.700.000.000 dollaria. Kongressi on nyttemmin myöntänyt presidentin pyytämät määrärahat. Useilla tahoilla ennustettiin tällaisen toimenpiteen antavan uuden sysäyksen taloudelliselle toiminnalle, etenkin kun huomattava määrä myönnetystä määrärahasta aiotaan käyttää teollisuudelle annettaviin luottoihin. Näin ei ainakaan tähän mennessä ole tapahtunut. Taloudelliset indeksit näyttävät päinvastoin, että osakkeiden ja tärkeimpien tuotteiden hinnat ovat joko pysyneet entisellään tai jossain määrin laskeneet hallituksen avustussuunnitelmasta huolimatta. Presidentin toimenpiteellä ei siis ole ollut tarkoitettua vaikutusta. Voipa sanoa, että vaikutus on pikemminkin ollut kielteinen, sillä liike-elämän edustajat eivät näytä luottavan presidentin hyvään tahtoon. On nimittäin otettava huomioon, että ensi syksynä toimitetaan Yhdysvalloissa kongressin vaalit, joissa valitaan edustajahuoneen koko jäsenistö ja kolmas osa senaattoreista. Pidetään nyttemmin varsin ilmeisenä, että nykyiset johtavat piirit tulevat käyttämään määrärahoja poliittisiin

tarkoituksiin, s.t.s. myöntämään varoja ehdolla, että nykyisen järjestelmän miehet valitaan johtaville paikoille ja Kongressiin. On varsin otaksuttavaa, että tulevassa vaalitaistelussa nimen omaan tästä seikasta muodostuu keskeinen riitakysymys demokraattien ja republikaanien välillä. Samoin on luultavaa, että asialla tulee olemaan vaikutuksensa tuleviin presidentinvaaleihin.

Syitä nykyiseen taannehtivaan suuntaan Yhdysvaltain taloudessa etsittäessä on lopuksi kiinnitetty huomiota myöskin ulkomaankaupan kehitykseen. Vaikka lasketaan, että ulkomaankauppa tavallisissa oloissa on vain kymmenes osa Yhdysvaltain koko kaupasta, työskentelee kuitenkin noin 14 miljoonaa henkeä ulkomaankaupan hyväksi teollisuudessa, maataloudessa ja muilla aloilla. Täten vaikuttaa ulkomaankaupan kehitys, Yhdysvaltain suuresta omavaraisuudesta huolimatta, huomattavassa määrässä maan talouteen. Ennen kaikkea on ilmeistä, että tuntuvampi ulkomaisten markkinain sulkeutuminen voisi nykyoloissa muodostua suorastaan katastroofiksi, aiheuttamalla melkoisen lisäyksen nykyiseen suunnattomaan työttömyyteen. Tämä selettää osaltaan sen myötämielisyyden, millä yleisesti suhtaudutaan valtiosihteeri HULLin yrityksiin kehittää ulkomaankaupallisia suhteita ja voittaa Yhdysvalloille uusia markkinoita eri maiden kanssa tehtävillä kauppasopimuksilla, joissa tulleva vastavuoroisesti alennetaan. Yhdysvaltain pitkälle kehitetty teollisuus ja maataloudellinen tuotanto tarvitsee ehdottomasti laajempia ulkomaisia markkinoita päästäkseen uudelleen täyteen toimintaan. Etenkin ovat suuret teollisuudet, kuten autoteollisuus, suuressa määrässä riippuvaisia ulkomaisista markkinoista, joitten laajenemisesta niiden menestyminen on huomattavassa määrin riippuvainen. Tässä mielessä

seurataan nykyisin Yhdysvalloissa levottomuudella tilanteen kehitystä Euroopassa ja Kaukaisessa Idässä. Pelätään, että kansainvälisen aseman huonontuminen aiheuttaa uuden taantumuksen kansainvälisessä kaupassa ja täten vaikuttaa haitallisesti taloudelliseen asemaan myös Yhdysvalloissa. Voipa sanoa, että aikaisempi suunta, joka suosi Yhdysvaltain poliittista ja taloudellista eristäytymistä muusta maailmasta, alkaa yhä enemmän väistyä suunnan tieltä, joka vaatii Yhdysvaltain tehokasta esiintymistä nykyisen kansainvälisen sekaannuksen lopettamiseksi niinhyvin poliittisella kuin taloudellisella alalla. Tähän viittaa myös valtiosihteeri HULLin viimeinen puhe Tennessee'ssa, jossa hän selitti, että Yhdysvaltain on omien etujensa nimessä luovuttava entisestä eristyneisyydestään ja ryhdyttävä tehokkaasti soveltamaan politiikkaa, jonka tarkoituksena on yleisen rauhantilan palauttaminen maailmaan.

Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cy

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön raportti n:o 10.

Ministeri Järnefelt

27/6 1938.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1635.

Washingtoni SSA 24 P:NÄ kesä KUUTA 19 58.

VIITTAUS: .....

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o

VIITTAUS: ..... D. U. M. 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonissa olevan lähetystön

raportti n:o 10.

Oheisena kunnioittaen lähetän Ministeriölle kuutena kappaleena Washingtonin lähetystön raportin n:o 10: "Yhdysvaltain 75:des Kongressi".

Ronja Järvelin

Lähettiläs.

WASHINGTONI

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Washingtonissa 24 p:nä kesä kuuta 1938.

Asia: Yhdysvaltain 75:des Kongressi.

18/127 Sal. : 38.		
9/7-38	10	LEE
5	C 8	ASIA

Yhdysvaltain kongressin istuntokausi päättyi tämän kuun 16 päivänä. Nytemmin istuntonsa lopettanut oli kolmas ROOSEVELTIN valtakauden aikainen Kongressi. Ensimmäinen niistä kokoutui vuoden 1933 maaliskuussa ylimääräiseen istuntoon laatimaan "uuden jaon" perusteita. Toinen jatkoi aikaisemman merkeissä ja oli siinä demokraattinen aines voimakkaampi kuin aikaisemmassa. Nytemmin päättyneessä, 75:nnessä Kongressissa oli demokraattinen aines valtava. Kaikkiaan 96 senaattorista oli demokraattiseen puolueeseen lukeutuvia 76 ja 435 edustajahuoneen jäsenestä demokraattiseen puolueeseen lukeutuvia 328. Tämä Kongressi valittiin nousujan merkeissä ja sen tärkeimpänä tehtävänä oli "New Deal" in ohjelman jatkaminen. Erikoisesti sai Kongressi suoritettavakseen valtion budjetin saattamisen tasapainoon. Tuskin oli Kongressi kuitenkaan ehtinyt kokousta viime vuoden tammikuussa kun sen ratkaistavaksi tuli kysymys korkeimman oikeuden uudistamisesta. Tämä presidentti ROOSEVELTIN Kongressille esittämä ohjelmakohta aiheutti demokraattisen puolueen jakautumisen kahteen ryhmään - vanhoillisiin ja vapaamielisiin, jotka viimeksimainitut asettuivat uudistushanketta kannattamaan. Asian käsittely vei niin paljon aikaa, että kun Kongressin ensimmäinen

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriöille.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

istuntokausi päättyi viime vuoden elokuussa, oli se ehtinyt käsitellä ja hyväksyä ainoastaan yhden tärkeämmän lainsäädännöllisen aloitteen, nimittäin ehdotuksen laiksi määrärahan myöntämisestä uusien asuntojen rakentamiseksi kaupunkikuntien vähävaraiselle väestölle. Kongressin istuntokauden päättyessä alkoi ilmetä taloudellista laskusuuntaa, jota ei lainkaan oltu otettu huomioon demokraattisen puolueen ohjelmaa laadittaessa.

Seurauksena oli, että presidentti ROOSEVELT kutsui Kongressin ylimääräiseen istuntoon viime vuoden lopulla. Tarkoituksena oli saada ne lakiehdotukset hyväksytyiksi, jotka jäivät käsittelemättä edellisellä istuntokaudella. Seurauksena demokraattisessa puolueessa ilmenneestä hajaannuksesta oli, ettei tälläkään ylimääräisellä istuntokaudella päästy yksimielisyyteen tärkeimmistä lakiehdotuksista. Kongressin viimeinen istuntokausi, joka alkoi kuluvan vuoden alussa, jatkui eripuraisuuden merkeissä. Juopa demokraattien molempien siipien välillä suureni edelleen. Samalla kävi ilmi, ettei presidentti ROOSEVELTilla enää ollut Kongressissa läheskään sitä auktoriteettia, jota hän nautti molemmissa aikaisemmissa valtakautensa Kongresseissa. Tärkeimpinä viimeisellä istuntokaudella hyväksytyistä lakiehdotuksista mainittakoon työpalkka- ja aikalaki, jonka käsittely kesti kauan ja aiheutti suurta erimielisyyttä eri ryhmien kesken ja lähes kolme miljardia käsiteltävän määrärahan myöntäminen yleisiin töihin, työttömien avustamiseen y.m. Toimenpiteen tarkoituksena oli elvyttää taloudellista elämää. Myöskin hyväksyi Kongressi verotusuudistusta koskevan la-

kiehdotuksen ja lakiehdotuksia farmarien avustamiseksi. Mainitakoon vielä, että Kongressi myönsi 1.156.000.000 dollaria lainavaston ja ilmailuvoimien lisäämiseen. Kaikkiaan on viimeinen Kongressi myöntänyt osapuilleen 12 miljardia dollaria erilaisiin tarkoituksiin, josta summasta suuri osa menee suoranaiseen avustukseen.

Kongressin ja presidentin harjoittama rahapolitiikka on herättänyt tyytymättömyyttä laajoissa piireissä Yhdysvalloissa. Tämä tyytymättömyys kohdistuu samalla koko "uuden jaon" järjestelmään, joka ei ole kyennyt pelastamaan maata joutumasta uuteen laskusuuntaan suunnattomista yleisiin tarkoituksiin käytetyistä varoista huolimatta. Sanotaan, että hallituksen sekautuminen taloudelliseen elämään herpauttaa vapaata liiketoimintaa ja että tämä on pääasiallinen syy siihen, ettei liike-elämä pääse nykyisin uuteen vauhtiin. Pelätään, että suunnaton ja jatkuva vajaus valtion talousarviossa lopulta johtaa arvaamattomiin seurauksiin ja etenkin verotaakan lisääntymiseen siinä määrin, ettei sitä voida kantaa. Tulee olemaan mielenkiintoista nähdä, missä määrin tällainen, varsin yleisenä ilmenevä mieliala vaikuttaa ensi syksynä tapahtuviin Kongressin vaaleihin, joissa koko edustajahuone ja kolmasosa senaatin jäsenistä valitaan uudestaan.

W. J. ...
Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C8.

ASIA: _____

Washingtonissa olevan Lähetystön rap. n:o 11:

Ministeri Järnefelt.

12/7 1938.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1781.

Washingtoni SSA 12 p:nä heinä KUUTA 19 38.

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: ..... D. U. M. .... 19 .....

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
20/128 fac.	38
25/7-38	177
5	CB

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonissa olevan lähetystön

raportti n:o 11.

Oheisena kunnioittaen lähetän Ministeriölle kuutena kappaleena Washington lähetystön raportin n:o 11: "Delaware juhlat."

Evo Järvelä
Lähettiläs.

WASHINGTONI

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Washingtonissa 12 p:nä heinä kuuta 19 38.

Asia: Delaware juhlat.

20 128 fac. 38	
25/7-38	
USA	USASTU
5	C8

Ensimmäisten suomalaisten ja ruotsalaisten siirtolaisten maahantulon 300-vuotismuistoa on juhlittu viime kesäkuun ja kuluvan heinäkuun aikana kautta Yhdysvaltojen. Varsinaiset viralliset juhlallisuuudet tapahtuivat Wilmingtonissa, Delawaren valtiossa, Philadelphiassa ja Chesterissä, Pennsylvanian valtiossa, Salemissa ja Finnspointissa, New Jerseyyn valtiossa, Washingtonissa ja New Yorkissa. Samoin vietettiin Delawaren suomalaisten siirtolaisten muistolle omistettuja juhla iltoja kaikissa niissä Yhdysvaltain osavaltioissa, joissa asuu lukuisammin suomalaisia. Aaltosen muistomerkki pystytettiin suurin juhlallisuuksin Chesteriin, vanhan suomalaisen asutuksen paikalle ja samoin muistokivi graniitista Finnspointiin New Jerseyssa, mihin myös tuli suomalaisia siirtolaisia 300 vuotta sitten. Puhuessaan Wilmingtonissa Yhdysvaltain presidentti ROOSEVELT ylisti Suomea ja suomalaisten osuutta Amerikan asuttamiseen. Erikoisessa ulkoasiainministeri HOLSTille osotetussa kirjeessä, joka luettiin julki muistomerkin paljastustilaisuudessa Chesterissä, presidentti ROOSEVELT kiitti suomalaisesta muistomerkistä, antoi tunnustuksen suomalaisten uudisasuk-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja liikelähtöministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituskuin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituskuin.

kaiden ja siirtolaisten työlle Yhdysvalloissa ja omisti kauniita sanoja molempien maiden suhteille. Juhlien yhteydessä on julkaistu erikoinen muistopostimerkki, joka mainitsee ruotsalaisten ja suomalaisten mairinnoususta 300 vuotta sitten ja jonka painos ko - hoaa 74 miljoonaa. Lukuisissa loistavissa banketeissa, joissa oli läsnä tuhansittain edustavinta yleisöä ja Suomen sekä Ruotsin valtuuskunnat kutsuvieraina, pidettiin juhlapuheita, joissa ylis - tettiin suomalaisten uudisasukkaiden osuutta ensimmäisen valkoisen rodun siirtokunnan luomisessa Delaware joen rinteille. Tuhannet sanomalehdet Yhdysvalloissa ovat jälleen kirjoittaneet Suomesta, sen rehellisyydestä ja suomalaisten kuulumisesta tämän maan perus - tajakansallisuuksien joukkoon. Rientäen juhlatilaisuudesta toiseen Suomen ulkoasiainministeri ja valtuuskuntamme johtaja piti kaunissi - sältöisiä ja tunnelmaa kohottavia juhlapuheita, jotka saivat osak - seen myöskin koko tšekäläisen lehdistön huomion, ollen maallemme en - siluokkaista mainostusta, koska poliittisen, sivistys- ja talous - elämämme saavutukset tulivat tätä tietä laajoissa piireissä tunne - tuiksi. Myöskin muut valtuuskuntamme jäsenet esiintyivät useissa tilaisuuksissa tehden tämän lisäksi luentomatkoja Amerikan laajan suomalaisasutuksen keskuudessa. Lukuisia teoksia, ohjelmia, muis - tomitaleja y.m. on julkaistu ja jaettu juhlien yhteydessä ja joutu - vat ne amerikkalaisiin koteihin säilytettäväksi tämän maan tavan mu - kaan arvokkaina muistoesineinä. Tuhannet amerikkalaiset kirjastot, koulut y.m. laitokset ovat saaneet käytettäväkseen suomalaisten osuutta Delawaren asuttamisessa koskevaa ainehistoa. Tuhansien elo - kuvateatterien ohjelmistoissa on esitetty juhlien kulkua ja on Suomi

saanut samalla osakseen mairittelevia lausuntoja. Mainittakoon lopuksi, että Washingtonissa käydessään valtuuskuntamme tapasi ja sai tilaisuuden vaihtaa mielipiteitä tämän maan korkeimpien viranomaisten, poliitikkojen ja muiden yhteiskunnallisten toimihenkilöiden kanssa, lähetystön järjestämissä ja muissa tilaisuuksissa.

Edellä olevassa on koetettu lyhyesti selostaa sitä huomiota, mikä joutui Suomen osaksi juhlien yhteydessä. Juhlien tulosta tältä kannalta parhaiten valaiseva on se sähkösanoma, jonka ulkoasiainministeri HOLSTI vastaanotti valtiosihtööri HULLilta lähtiessään paluumatkalle. Tämä sanoma sisältää seuraavaa:

" Teidän ja suomalaisen valtuuskunnan muitten jäsenten nyt päättyvä vierailu on tuottanut kaikille meille suurta iloa ja tyydytystä.

Lähtiessänne haluan saattaa tietoonne, että ne kunnioituksen ja ystävyys tunteet, jotka ovat Yhdysvalloissa aina niin voimakkaasti kohdistuneet Suomeen, ovat käyntinne johdosta suuresti elävöityneet ja voimistuneet."

Delaware juhlilla on erikoinen merkitys myöskin Amerikan suomalaisiin nähden. Jotta tämän voisi täysin käsittää, täytyy ymmärtää amerikkalaista ajatustapaa. Tavallinen eurooppalainen ei yleensä tee erotusta tähän maahan aikaisemmin tai myöhemmin siirtyneen välillä. Pikemminkin myöhemmin Amerikkaan siirtynyt, joka täällä on menestynyt ja samalla säilyttänyt suhteensa aikaisempaan kotimaahansa, on eurooppalaisen käsityksen mukaan mielenkiintoisempi, helpommin saavutettavissa oleva amerikkalainen. Näin ei ole

asianlaita amerikkalaisen silmillä katsottuna. Voi sanoa, että ihmisen arvo täällä riippuu suureksi osaksi siitä, milloin hänen esi-isänsä saapuivat tähän maahan. Jos joku on syntynyt vieraassa maassa, on hänen yhteiskunnallinen arvonsa amerikkalaisen mielestä pienempi kuin täällä syntyneen. Jos jonkun vanhemmat ovat syntyneet vieraassa maassa, on hänen arvonsa tšekäläisen mitapuun mukaan pienempi kuin jos vanhemmat olisivat syntyneet Amerikassa j.n.e. Kun tapaan amerikkalaisen, esittäytyy hän tavallisesti selittelemällä kuinka monta sukupolvea hänen esi-isänsä ovat eläneet Amerikassa. Ne, jotka saapuivat kuuluisalla Mayflowerilla Englannista v. 1620, ovat Amerikan nykyistä ylimystöä. Heti kun amerikkalainen pääsee parempaan varallisuuteen tai yhteiskunnalliseen asemaan, alkaa hän selvittää sukujuuriaan tai maksaa jollekin, joka nämä sukuselvitykset hoitaa. Sellaiset, jotka voivat todistaa olevansa sukua jollekin Amerikan vapaussodassa kunnostautuneelle henkilölle tai muille maan historian suurmiehille, ovat sukuperästään sanomattoman ylpeitä eivätkä jätä tilaisuutta käyttämättä saattaakseen tästä tiedon ympäristölleen. Sukutraditioiden etsintä ja vaalinta on eräitä amerikkalaisen mielitehtäviä jokapäiväisen "rahanteon" ohella. Voi siis käsittää kuinka suuresta merkityksestä nimenomaan Amerikan suomalais-syntyiselle ainekselle on, että Delaware juhlien kautta on yleiseen tietoisuuteen tullut suomalaisen rodun kuuluminen niitten kansallisuuksien joukkoon, jotka ensinnä saapuivat Amerikkaa rakentamaan. Etenkin tulee tämä tietoisuus merkitsemään paljon nuorelle, tässä maassa syntyneelle polvelle. Se tulee juhlien jälkeen tuntemaan suurempaa tarvetta

olla suomalainen ja suurempaa luottamusta esi-esiltään tässä
maassa saamaansa perintöön.

Georg Linnéfelt
Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIO

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 12.
C. a. Arinbittaja v. Nuoris

21/7 1938.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1880.

Washingtoni SSA 21 P:NÄ heinä KUUTA 19 38.

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY: ..... n:o

VIITTAUS: ..... D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
22/128/ae	1938
3/8.38	
5	Cg

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonissa olevan lähetystön

raportti n:o 12.

Oheisena kunnioittaen lähетен Ministeriölle kuutena kappaleena Washingtonin lähetystön raportin n:o 12: "1940 vuoden olympialaiset kisat".

Sigurd von Numers

V.a. Asiainhoitaja.

WASHINGTONI

SSA'OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

Washingtoni ssa 21 p:nä heinä kuuta 1938.

Asia: 1940 vuoden olympialaiset
kisat.

22/128/ae 38
8/8.38
5 C8

Japanin ilmoitus siitä, ettei se nykytilanteen vallitessa voi järjestää 1940 vuoden kisoja, otettiin Yhdysvalloissa vastaan eräänlaisella tyydytyksellä. Japani on täällä alituisesti epäilyksen alaisena poliittisten ja taloudellisten laajennuspyrkimystensä johdosta. Voi sanoa, että Yhdysvaltain puolustusohjelma on laadittu ensi kädessä silmällä pitäen Japanin taholta tulevaa uhkaa. Näin ollen on luonnollista, että täällä osoitetaan tyytyväisyyttä jokaisesta tapahtumasta, joka tavalla tai toisella osoittaa Japanilla olevan poliittisia tai taloudellisia vaikeuksia.

Eräs tšekäläinen lehti ilmaisee kuvaavasti amerikkalaisten tunteet Japanin päätöksen johdosta olympialaisasiassa lausumalla, että Chiang Kai-shek on voittanut melkein yhtä suuren taistelun kuin jos hän olisi jälleen valloittanut Nankingin. Japani on tällä päätöksellään osoittanut, että Kiinan sota on käynyt sille ylivoimaiseksi ja että pelätään sodan tulevan jatkumaan ainakin vuoden 1940 saakka.

Kysymyksen ollessa siitä, kenelle olympialaiset kisat tarjot-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

taisiin, asetettiin Helsinki ensimmäiselle sijalle ja Lontoo toiselle. Eräät tšekäläiset piirit olisivat mielellään itse järjestäneet kisat, mutta heidän toivomuksiaan ei otettu vakavalta kannalta edes tällä. Kun esim. New Yorkin maailmannäyttelyn johto tarjosi näyttelyalueen kisoja varten, katsottiin tämän olevan etupäässä näyttelyn mainostusta.

Tieto kisojen sijoittamisesta Helsinkiin on otettu vastaan hyvin suopeasti. Tällä muistetaan ei ainoastaan että Suomi on etevä urheilumaa vaan ehkä vielä suuremmassa määrin, että se on demokraattinen ja rauhaa rakastava valtio. Hyvä esimerkki amerikkalaisten tunteista on New York Timesin kuluvan kuun 21 päivän numerossa julkaistu pääkirjoitus "Finland Accepts":

"Suomen päätös hyväksyä olympialainen kutsu olla isäntänä v.1940 on todella hyvä uutinen. Se tietää ettei kansallista kateutta tule syntymään, ettei siellä tule olemaan mitään pahanenteistä sotavoi - mien paraattia ja komeilua, ettei kenenkään kisoihin osaaottavan tarvitse tehdä kunniaa henkilöille ja symbooleille, joita hän ei kunnioita. Se tietää, että kisat tullaan pitämään parhaimman hyväntahtoisuuden merkeissä mikä siihen aikaan saattaa pienellä maapallollamme olla mahdollista. Näitä tosiseikkoja voitaisiin soveltaa myös Yhdysvaltoihin, mutta meillä on varaa hyväntahtoisesti luopua sen pienen maan eduksi, joka on synnyttänyt niin monta rotevaa urheilijaa ja niin monta ansiokasta kansalaista toisilla aloilla - maa, joka on ylläpitänyt demokraattisen hallitusmuodon ja osoittanut suuremmille naapureilleen miten voidaan ylläpitää sisäinen rauha eri kansallisuuksien kesken.

Suomi ei ole rikas. Sen vieraanvaraisuuden täytyy olla yksin-

kertaista. Mutta yksinkertaisuus on kisoille hyödyllistä. On kohtuullista olettaa, että ne jotka lähtevät kisoja seuraamaan tai ottamaan niihin osaa, tulevat kotiin palattuaan entistä enemmän pitämään arvossa sitä pientä maata, jonka kansa on ottanut käytäntöön runsaasti nykyajan sivistyksen parhaimmista puolista mutta välttynyt paljosta sen pahimmista puolista. Kaikki parhaat toivomuksemme tuhansien järvien maan kansalle".

Sigurd von Numers.

V.a. Asiainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön raportti n:o 13.

v.a. Asiantuntija v. Numerus.

19/8 1938.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 2197.

Washingtoni SSA 19 P:NÄ ..... elo KUUTA 19 38.

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 P:TTY ..... n:o

VIITTAUS: ..... D. U. M. / 19

128		
25 / 128 Pel. 8 - 38.		
31/8 - 8	?	
5	08	

Ulkoasiainministeriö ..... LLE

ASIA: Washingtonissa olevan lähetystön
raportti n:o 13.

Oheisena kunnioittaen lähetän Ministeriölle kuute-
na kappaleena Washingtonin lähetystön raportin n:o 13:
"Valtiosihteeri Hullin rauhanpuhe 16.8.38".

Sigurd von Muners.

V.a. Asiahoitaja.

WASHINGTONI

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

Washingtonissa 19 p:nä elo kuuta 1938.

Asia: Valtiosihteeri HULLin rauhanpuhe 16.8.38.

23 / 128 Pal. X. 28	
21/8-38	69
L. ABEL	
5	08

Valtiosihteeri HULLin puhe on otettu vastaan sekavin tuntein sekä täällä että muualla.

Yhdysvalloissa todetaan tyydytyksellä, että puhe oli tähdätty diktatuurimaitten politiikkaa vastaan. HULL lausui m.m. että tiede ja keksinnöt ovat lähentäneet eri maat toisiinsa siinä määrin etteivät jotkut niistä ennen pitkää enää voi seurata omia vapaita aatteitaan ja suuntaviivoja, vaan joutuvat vastoin omaa tahtoaan sille tielle, joka vie sotilaallisen seikkailun kautta kansainväliseen laittomuuteen. Näin ollen on pelättävissä, että koko maailma voi joutua järjestämättömän ja sivistymättömän taloudellisen, poliittisen ja sotilaallisen kilpailun ja risti-riidan pyörteisiin. Suvereenisten valtioiden alueiden valloittaminen, laillisten hallitusten hävittäminen, toisten maitten sisäisiin asioihin sekaantuminen, voimassa olevien sopimusten loukkaaminen, yleismaailmallisesti tunnustettujen kansainvälisen lain periaatteiden kasvava halveksiminen, yritykset selvittää kansainväliset riitaisuudet sotavoimilla mieluummin kuin rauhallisoin keinoin, moraalisaäntöjen ylenkatseellinen syrjäyttäminen -- kaik-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ki nämä kauhistuttavat hajoamisen oireet uhkaavat vakavasti sivistyksemme perustaa.

Selitettyään, että taloudellinen, rahallinen, sosiaalinen sekä myös poliittinen kestävyys perustuu kauppaan ja ettei mikään nykyajan valtioista voi tulla toimeen ilman ulkomaankauppaa, HULL huomautti, että Yhdysvallat sangen hyvällä menestyksellä koettavat alentaa tulleja ja elvyttää kauppavaihtoa. Huomautettuaan vielä pan-amerikkalaisista rauhansopimuksista HULL esitti ohjelmansa nykytilanteen parantamiseksi. Siinä on seitsemän kohtaa, nim. 1) varustusten rajoittaminen ja asteittainen supistaminen; 2) taloudellinen elvytys; 3) kansainvälisen oikeuden peruseriaatteiden tarkka noudattaminen; 4) sopimusten noudattaminen ynnä niiden säännönmukainen muuttaminen tarpeen vaatiessa; 5) pidättyväisyys väkivallan käyttämisestä politiikkansa toteuttamiseksi ja pidättyväisyys sekaantumasta toisten maitten sisäisiin asioihin; 6) yhteistoiminta henkisen työn alalla; 7) kansainvälisen yhteistoiminnan yleinen edistäminen.

HULL selitti edelleen, että koska kaikkien kansainvälisten levottomuuksien seuraukset tavalla tai toisella ulottuvat myös Yhdysvaltoihin, eikä tämä maa siis voi kokonaan jäädä niiden ulkopuolelle, on välttämätöntä, että Yhdysvallat entistä tehokkaammin auttavat niiden valtioiden pyrkimyksiä, jotka haluavat eliminoida tai vähentää sodan vaaraa. Näin ollen tämä maa on valmis yhteistoimintaan edellä mainitun ohjelman perusteella, kuitenkin vain perinnäisen "non-entanglement" politiikkansa puitteissa.

Mitä valtiosihteerin HULL oikeastaan tarkoitti varoitussillaan ja lupauksillaan, siitä on näkynyt ja kuulunut monenlaisia arveluja.

Puhe pidettiin aikana, jolloin Saksalla oli suuret taisteluharjoituksensa Tšekkoslovakian ja Ranskan rajojen lähellä ja jolloin ainakin täältä katsottuna Euroopassa vallitsi yleinen sodan pelko. On väitetty että kun Iso Britannia lähetti RUNGIMANin Prahaan yrittämään selvittää tilanne, Amerikka tahtoi osoittaa ajavansa samaa politiikkaa. "Non-entanglement" periaatteen takia tätä ei voitu osoittaa teossa vaan ainoastaan sanoissa. Parin Amerikan suurlähettilään vierailut Prahassa olisivat tällöin selitettävissä jonkinlaisena maaperän tutkimisena ja vaikuttimien keräämisenä, joiden ynnä muiden seikkojen perusteella HULLin puheessa sittemmin ilmaistu Yhdysvaltain virallinen kanta määrättiin. Tämän lisäksi on otettava huomioon, että puhe pidettiin heti presidentti ROOSEVELTin palattua Washingtoniin pitkältä matkaltaan. Tämän seikan väitetään antavan enemmän pontta HULLin lausumalle.

Kaikki edellä mainitut väitteet ja arvelut voivat olla hyvinkin perusteltuja. Avoimeksi jää kuitenkin kysymys mitä toimenpiteitä tšekäläisellä hallituksella on mielessään. Kaikki se, minkä HULL lausui, on aikaisemmin lausuttu saman hallituksen taholta, ehkä ei kuitenkaan yhtä selvästi ja jyrkästi.

New York Times arvelee yhä toistuvien väitteitten siitä, että Amerikka tulee kärsimään muualla tapahtuvista sotaisista selkkauksista ja niiden seurauksista, tietävän maaperän valmistamista entistä aktiivisemmalle ulkopoliittiselle ohjelmalle ja että HULLin puhe siis oli ei vain varoitus diktatuurimaille vaan myös vihjaus amerikkalaisille, että heidän on muistettava Amerikkaakin uhkaavaa vaaraa ja ajoissa varustauduttava sitä torjumaan.

Sitä vastoin väittää m.m. New York Herald Tribune, että

HULLin varoitus on käsittämätön sekä muille maille että amerikkalaisille itselleen. Tilanne Euroopassa ja Itä-Aasiassa on sellainen, ettei varoitus voi siihen millään tavalla vaikuttaa. Amerikkalaiset taas eivät ymmärrä miten heille vaarallista tilannetta voitaisiin parantaa maailmalle huomauttamalla Amerikan moraalista etevämyydestä. Lehti kysyy mitä eurooppalaisten ja amerikkalaisten pitäisi olettaa valtiosihteerin tarkoittavan. Tietääkö hän sen itse?

Eräs valtios sihteeri HULLia lähellä oleva henkilö, joka kaskettain hänen kanssaan on keskustellut näistä asioista, kertoi minulle, että HULL tietenkään itse on tietoinen siitä, etteivät hänen varoituksensa suoranaisesti ja hetimiten voi muuttaa tilannetta Euroopassa ja Itä-Aasiassa. Suurin osa demokraattisen puolueen vanhoillisesta siivestä, jonka johtaja on varapresidentti GARNER, ei paljoakaan ymmärrä ulkopoliittikka eikä siitä välitä. Tämän vuoksi presidentti ROOSEVELT ja valtios sihteeri HULL ovat halunneet julkisuudessa lyödä kiinni maan ulkopoliittikan, joten hallituksen linja tulisi maata velvoittavaksi. Näin ollen vanhoillisilta, joiden pääintressinä on sisäpolitiikka ja eritoten kotimaisen maatalouden ja teollisuuden kannattaminen ja jotka tästä syystä eräissä kohdin vastustavat HULLin vapaamielistä ulkomaankauppaojelmää, on riistetty osa vaikutusvallastaan hallituksen ryhtyessä toteuttamaan vastaisia suunnitelmiaan. On nimittäin luultavaa, että hallitus tulee Kongressilta pyytämään puolueettomuuslain muuttamista. On näet osoittautunut, ettei nykyinen laki käytännössä vastaa hallituksen ajatusta siitä, miten puolueettoman Amerikan on suhtauduttava sotaakäypiin. HULLin puheesta päät-

täen on mahdollista, että hallitus tulee ehdottamaan eri suhtautumista toiselta puolen hyökkääjävaltioihin ja toiselta puolen muihin sotaakäypiin nähden, mutta "non-entanglement" periaatteen mukaan tulevat toimenpiteet vastaisuudessa kuten tähänkin saakka rajoittumaan kaupalliseen alaan kuten vientikieltoihin y.m. Ja koska Yhdysvaltain maatalous ja teollisuus tulevat näistä toimenpiteistä kärsimään, on tähdellistä, että vanhoillisten demokraattisten sekä republikaanisten kansanedustajien kädet jo etukäteen sidotaan ja että koko kansalle selitetään että heidän täytyy sietää pienempää pahaa jotta pelastuisivat suuremmasta.

Signe Holm-Namens

V.a. Asiainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystalon raportti n:o 14.

v.a. Asainhoitoja v. Numerus

22/8 1938.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 2243.

Washingtonissa 22 P:NÄ elo KUUTA 19 38.

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o

VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
24 / 29 Pal. ... 38.		
1/9 - 38	9	
5	CG	

Ulkoasiainministeriö ..... LLE

ASIA: Washingtonissa olevan lähetystön

raportti n:o 14.

Oheisena kunnioittaen lähetän Ministeriölle kuutena kappaleena Washingtonin lähetystön raportin n:o 14: "Yhdysvaltain ja Saksan väliset kauppasuhteet".

Sigurd von Numers.

V.a. Asainhoitaja.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Washingtonissa 22 p:nä ..... elo kuuta 19 38.

Asia: Yhdysvaltain ja Saksan väli-
set kauppasuhteet.

24 / 129 Sal. 38.	
1/9-38	?
5	eg

Kuten tunnettu Saksa on nykyään ainoa maa, joka ei nauti suosituimmuutta kauppavaihdossa Yhdysvaltain kanssa. Tšekäläisen hallituksen ryhtyessä toteuttamaan tariffisopimusohjelmaansa Saksa asetettiin mustalle listalle, koska katsottiin sen syrjivän amerikkalaisia tuotteita.

Viime viikolla Saksan talousministeriön kansliapäällikkö, tohtori Rudolf BRINKMANN piti sikäläisen amerikkalaisen kaupakamarin kokouksessa puheen, jossa hän ilmoitti, että Saksa on halukas Yhdysvaltain kanssa tekemään sopimuksen, jonka perusteella Saksa sitoutuisi ostamaan laajat määrät puuvillaa ja muita amerikkalaisia tuotteita, jos Yhdysvallat puolestaan sitoutuisivat ostamaan määrättyjä saksalaisia tuotteita. Tohtori BRINKMANNin ehdotuksen mukaan sopimus tulisi luonteeltaan olemaan vaihtokaupparjestelmä eikä siis sisältäisi määräystä yleisestä suosituimmuudesta.

Seuraavana päivänä valtiosihteeri HULL sanomalehtimieskonferenssissa lausui mielipiteensä ehdotuksesta. HULL ilmoitti

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

mielihyvin toivovansa Yhdysvaltain - Saksan kaupallisten suhteitten elvyttämistä. Saksa on kuitenkin järjestänyt kauppavaihtonsa bilateralismin ja vaihtokaupan pohjalle. Tämä on ristiriidassa niitten periaatteitten kanssa, joita noudattaen Yhdysvallat laativat sopimuksensa ja sitä paitsi on osoittautunut, että bilateralismi yleensä johtaa kauppavaihdon pienenemiseen. Näin ollen Yhdysvallat eivät voi tehdä kauppasopimusta Saksan kanssa tohtori BRINKMANNin ehdottamalla pohjalla.

HULL saattoi lausunnossaan viitata takäläiseen lainsäädäntöön ja ulkomaankauppahjelmaan ja säästyi täten ilmituomasta Saksan politiikkaa vastaan tähdättyjä näkökohtia. Mikäli Yhdysvallat ja Saksa löytäisivät kumpaakin tyydyttävän neuvottelupohjan -- mahdollisuudet eivät tällä hetkellä ole kovin suuria -- Yhdysvaltain hallituksen täytyisi ottaa huomioon nämä laajoissa piireissä ja hallituksen omassa keskuudessakin vallalla olevat näkökohdat ja arvelut, joista vakavimmat ovat seuraavat: Ensinnä pelätään että kuta enemmän Saksa täältä saa varustuksiinsa kelpaavia raaka-aineita y.m., sitä vastaavassa määrin Yhdysvaltojen voidaan katsoa olevan syyt Euroopan sodanvaaran lisäämiseen. Toiseksi pelätään että Saksa polkuhinnoista edelleen myisi täältä saatuja tavaroita muualle siten saaden diktatuuripolitiikalleen tervetullutta ulkomaista valuuttaa. Väitetään tällaisen menettelyn olevan mahdollista ja kannattavaa kiitos Saksan valuuttamääräysten ja dumpingia jo menestyksellisesti harjoitetun unkarilaisella vehnällä sekä brasilialaisella kahvilla ja puuvillalla.

Sigurd von Numers
V.a. Asainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 15.

D. G. Asainhoitaja von Numes

23/8 1938

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 2246.

Washingtoni SSA 23 P:NÄ elo KUUTA 19 38.

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o

VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
25/129 Pal. 38.		
1/9-38	19	
5	CS	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonissa olevan lähetystön
raportti n:o 15.

Oheisena kunnioittaen lähetän Ministeriölle kuutena kappaleena Washingtonin lähetystön raportin n:o 15: "Yhdysvaltain ja Kanadan väliset poliittiset suhteet."

Sigurd van Numers.

V.a. Asainhoitaja.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 15.

Washingtonissa 23 p:nä elo kuuta 1938.

Asia: Yhdysvaltain ja Kanadan väli-
set poliittiset suhteet.

Salainen.
25/129 Pal. 38.
1/9-38
5 Cg

Kuluvan kuun 18 päivänä presidentti ROOSEVELT avasi liikenteelle uuden sillan Yhdysvaltain ja Kanadan välillä ja sai sen jälkeen kunniaohtorin arvonimen Queens'in yliopistolta, Kingstonissa, Ontario. Tässä tilaisuudessa pitämässään puheessa hän alleviivasi Kanadan yhteenkuuluvaisuutta Amerikan muihin valtioihin. Hän mainitsi esimerkkinä että kun hän hiljattain ollessaan Brasiliassa eräässä puheessa oli lukenut myös Kanadan Amerikan valtioitten veljeskuntaan, oli tämä otettu vastaan sydämellisillä suosionosoituksilla. Presidentti lausui tämän jälkeen m.m. seuraavat sanat: "Kanadan Dominio on osa Brittein valtakuntaa. Vakua - tan teille, ettei Yhdysvaltojen kansa tule seisomaan kädet ristissä jos mikään muu valtakunta uhkaa Kanadan alueen herruutta".

Lausunto on poliittisissa piireissä ja sanomalehdistössä herättänyt vilkasta keskustelua. Toiset katsovat sen tähtäävän Monroe-opin ulottamista Kanadaan (Monroe kuuluisassa viestissään Kongressille v. 1823 nimenomaan huomautti, ettei se koskenut "Euroopan maitten olemassa olevia siirtomaita") tai uuden, saman - luontoisen opin luomista. ROOSEVELT itse on myöhemmin ilmoittanut, ettei hän ole tarkoittanut mitään sellaista.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

On parasta jättää tieteisopilliset selvitykset tuonnemmaksi ja käsitellä asian käytännöllistä puolta, joka tällä hetkellä ehdottomasti on tärkeämpää. Jos sodan sattuessa vieras valta yrittäisi vallata kanadalaisen alueen, Yhdysvallat eivät kädet ristissä seuraisi asiainkulkua, vaan rientäisivät auttamaan Kanadaa. Tämä on yleisesti tunnustettu tosiasia, mutta ROOSEVELT on ensimmäinen presidentti, joka on sen esiintuonut julkisuuteen.

Ette ROOSEVELT siis puki sanoiksi vanhastaan tunnetun toiseikan, on katsottava johtuvan samoista syistä kuin oli HULLilla aikaisemmin samalla viikolla pitäessään rauhanpuheensa, josta läheystysti tiedoitti raportissaan n:o 13, 19.8.38. Ulkopoliittisesti ROOSEVELT meni askeleen pitemmälle luvatussaan avustaa määrättyä maata. Hän ei maininnut mitään avustamiskeinoista, mutta kysymyksen ollessa Kanadasta ei olisi hämmästyttävää jos Yhdysvallat omasta intressistään rientäisivät avuksi sotavoimin eivätkä vain auttaisi taloudellisesti. Toiselta puolen tämä johtaisi "non-entanglement" periaatteesta luopumiseen, mutta välittömän vaaran uhatessa Kanadaa, siis osaa Amerikan mannermaata, tämä periaate luultavasti saanee väistyä itsesuojelun tieltä.

Sisäpoliittisesti lausumalla lienee samat tarkoitukset kuin HULLin puheella. Jo nyt on lehdissä näkynyt uutisia siitä, että ROOSEVELTin puheen johdosta puolueettomuuslakia on muutettava ainakin siten, että Kanada lisätään luetteloon niistä maista, joihin lakia erinäisissä tapauksissa ei sovelleta.

Sigurd von Numers
 V.a. Asiainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 16.

v.a. Asianhoitaja v. Numerus

29 1938.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 2317.

Washingtoni SSA 3 P:NÄ syys KUUTA 19 38.

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o

VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
26 / 129 Pal. X - 38	
19/9-38	9
5	C8

Ulkoasiainministeriö ..... LLE

ASIA: Washingtonissa olevan lähetystön

raportti n:o 16.

Allekirjoittanut oheisena kunnioittaen toimittaa
Ministeriölle kautena kappaleena Washingtonin lähetystön
raportin n:o 16: "Yhdysvaltain suhtautuminen mahdolliseen
sotaan Euroopassa".

Sigurd von Muner

v.a. Asialinnoittaja.

WASHINGTONI

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

Washingtoni ssa 3 p:nä syys kuuta 1938.

26 / 129 Sal. 8 - 38.

19/9-38 2

Asia: Yhdysvaltain suhtautuminen
mahdolliseen sotaan Euroopassa.

5 C8

Viime päivinä on liikkunut huhuja siitä, että Englannin hallitus on tšekäläiseltä hallitukselta tiedustellut miten Yhdysvallat tulevat suhtautumaan Euroopassa mahdollisesti sattuvaan sotaan. Tosiasia on, että Yhdysvaltain suurlähettiläs Lontoossa, KENNEDY, kävi neuvottelemassa Foreign Office'issa elokuun 30 ja 31 päivinä sekä että hän kieltäytyi ilmoittamasta sanomalehdille mitä keskustelut koskivat.

Tšekäläisessä valtiodepartementissa ei haluta vahvistaa eikä kieltää edellä mainittujen huhujen todenperäisyyttä. Kaikes-ta päätäten on kuitenkin todennäköisintä, että Englanti erikoises-ti viitaten valtiosihtööri HULLin ja presidentti ROOSEVELTin äsken pitämiin puheisiin (lähetyksen raportit n:ot 13 ja 15) sekä myös ROOSEVELTin kuuluisaan Chicago-puheeseen viime vuoden syyskuussa on pyytänyt tietoja siitä, mikä tulee olemaan Yhdysvaltain poli-tiikka sodan mahdollisesti syttyessä Euroopassa. Englanti haluaa tietää minkäläaatuista apua on tältä odotettavissa, toisin sanoen sisältävätkö nämä puheet vain tyhjiä fraaseja vai ovatko Yhdysval-lat todellakin valmiit tavalla tai toisella aktiivisesti avustamaan demokratian taistelua diktaturia vastaan.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-tuksiin.

Sitäpaitsi Lontoo todennäköisesti haluaa yksityiskohtaisia tietoja siitä, miten Yhdysvaltain puolueettomuuslakia sovellettaisiin Isoon Britanniaan sodan aikana. On myös mahdollista, että Lontoo pelkää n.s. Johnson-lain vaikutuksia, jonka mukaan sotavelkamaksunsa kokonaan tai osittain maksamatta jättäneet valtiot eivät täältä saa uusia lainoja. On nimittäin viime päivinä kerrottu, että Iso Britannia haluaisi järjestää sotavelka-asiansa sekä velkojaa että velallista tyydyttävällä tavalla. En ole saanut vahvistusta tälle huhulle. Se on, kuten tunnettua, tuon tuostakin uudistunut vuosien kuluessa. Ottaen huomioon tilanteen vakavuuden ja Englannin riippuvaisuuden tuonnista Amerikasta sodan aikana näyttää kuitenkin mahdolliselta, että kysymys sotavelasta nykyään on päiväjärjestyksessä.

Valtiodepartementissa tiedusteltaessa selitettiin aikaisemmin mainitun lisäksi etteivät Yhdysvallat missään tapauksessa tule antamaan mitään maata sitovia lupauksia tai ilmoituksia. Jos siis Lontoo on pyytänyt tai tulee pyytämään Yhdysvaltain suhtautumista koskevia tietoja, se ei ole saanut eikä tule saamaan haluamaansa vastausta.

Sanomalehtimiesten tekemiin kysymyksiin valtiosihteeri HULL ainoastaan viittasi siihen mitä ROOSEVELT ja hän ovat lausuneet askeisissä puheissaan.

On selvää, ettei Yhdysvaltain hallitus tällä hetkellä voi antaa minkäänlaisia konkreettisia lupauksia tai ilmoituksia. Hallitus pyrkii ilmeisesti lieventämään Yhdysvaltain eristäytymispolitiikkaa, mutta vasta marraskuussa tapahtuvien kongressivaalien jälkeen

tiedetään tuleeko näillä pyrkimyksillä olemaan Kongressissa riittävä kannatus. Ennen sitä hallituksen täytyy rajoittua sellaisiin yleisiin ja epämaäräisiin lausuntoihin kuin niihin, jotka sisältyvät ROOSEVELTin ja HULLin eskeisiin puheisiin.

Sigurd von Numers.
_____
V.a. Asiainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön raportti n:o 12.

Ministeri Zarnoffell

22/9 1938.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 2539.

Washingtoni SSA 22 P:NÄ syys KUUTA 1938.

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 P:TTY ..... n:o

VIITTAUS: ..... D. U. M. / 19

ULKOASIA
27/129 Pal. S. - 34.
5710-58
5 C8

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonissa olevan lähetystön

raportti n:o 17.

Allekirjoittanut oheisena kunnioittaen toimittaa
Ministeriölle kuutena kappaleena Washingtonin lähetystön
raportin n:o 17: "Euroopan kriisi ja Yhdysvallat".

Eero Järvelin
Lähettiläs.

WASHINGTONI

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 17.

Washingtonissa 22 p:nä syys kuuta 1938.

LUKOASIA

27 / 129 Pal. 8-38.

Asia: Euroopan kriisi ja Yhdysval-
lat.

5/10-38

5 C8

Tapahtumat Euroopassa ovat viime päivinä seuranneet siksi nopeasti toisiaan, ettei jatkuva tiedoittelu virallisten piirien ja yleisön suhtautumisesta kriisin eri vaiheisiin ole näin kaukaa ollut mahdollista. Tilanteen nopea kärjistyminen viime viikon alussa sai presidentti ROOSEVELTin palaamaan kiireesti Washingtoniin Minnesotasta, missä hän oli tapaamassa sairasta poikaansa. Presidentti halusi olla Washingtonissa omakohtaisesti seuraamassa asiain kulkua. Myöskin valtiosihtööri HULL peruutti kaikki suunnittelemansa puhetilaisuuudet voidakseen omistaa kaiken aikansa kansainvälisen aseman tutkimiseen. Hallitus ei halunnut kriisin alkupäivinä antaa mitään tietoja suhtautumisestaan Euroopan tapahtumiin. Tässä mielessä perutettiin presidentti ROOSEVELTin tavannukainen konferenssi sanomalehdistön edustajille ja lehdistölle annettiin vain tieto, että hallitus seuraa tarkalleen tilanteen kehitystä ollen jatkuvassa kosketuksessa Euroopan eri maissa olevien suurlähettiläiden ja lähettiläiden kanssa.

Käydessäni valtiodepartementissa poliittisten asiain osaston päällikön Mr. MOFFATin puheilla selitti hän, ettei Yhdys-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

valtain asenteessa Euroopan pulmaan nähden ollut viime päivinä ja Tšekkoslovakian kysymyksen ratkaisun yhteydessä tapahtunut mitään muutosta. Hän sanoi, että hallituksen nykyinen kanta ilmenee edelleen selvimmin valtiosihteeri HULLin puheesta 16 päivänä viime elokuuta ja presidentti ROOSEVELTin puheesta Kingstonissa, Kanadas-
sa, 18 päivältä samaa kuuta samoin kuin valtiosihteerin lausunnos-
ta 27 päivältä elokuuta, joka annettiin Kellogg-paktin 10-vuotis-
muistolle omistetussa tilaisuudessa. Tässä lausumassa valtiosihtee-
ri tehosti paktin edelleen velvoittavan allekirjoittajavaltioita ole-
maan ryhtymättä sotaan. (Edellämainitut valtiosihteeri HULLin ja
presidentti ROOSEVELTin puheet on selostettu lähetystön raporteissa
n:o 13 ja 15.) Mainitessani Mr. MOFFATille eräitten ranskalaisten
politiikkojen ja kanadalaisten lehtien julkituomasta toivomuksesta,
että presidentti ROOSEVELT ryhtyisi Euroopan pulmaa selvittelemään
kutsumalla tässä mielessä kokoon kansainvälisen konferenssin, il-
moitti Mr. MOFFAT, ettei Yhdysvaltain välitystä tilanteen selvittä-
miseksi ole virallisesti pyydetty eikä myöskään tällaista mahdolli-
suutta ole departementissa harkittu. Hallitus on siis edelleen Eu-
roopan pulmaan nähden yksistään odottavalla kannalla, noudattaen
periaatetta olla sitoutumatta mihinkään.

Vaikka virallinen kannanotto Euroopan asioihin nähden on
näin varovainen, on samalla selvästi havaittavissa, että mieliala
niinhyvin virallisella taholla kuin Kongressin piireissä ja yleisön
keskuudessa on edelleen tuntuvasti saksalaisvastainen ja Tšekkoslo-
vakialle myönteinen. Lehdistö kirjoittaa kauttaaltaan tässä sä-
vyssä. Lukuunottamatta Yhdysvaltojen tunnettua asennetta Euroopan

demokraattisia maita kohtaan vaikuttaa mielialaan Tšekkoslovakian hyväksi erikoisesti se, että Yhdysvallat ottivat aikoinaan niin läheisesti osaa tämän valtakunnan luomiseen. Toimihan MASARYK sodan aikana Yhdysvalloissa ollen läheisissä suhteissa tšekäläisiin vaikutusvaltaisiin piireihin ja erikoisesti presidentti WILSONiin. On sanottu, että suunnitelma Tšekkoslovakian luomiseksi on taval - laan syntynyt Pittsburgin kaupungissa, missä on laaja tšekkiläinen asutus ja josta käsin MASARYK ja muut tšekkiläiset toimihenkilöt johtivat sotavuosina propagandaa maansa vapauttamisen hyväksi Ameri - kassa asuvien tšekkiläisten myötävaikutuksella. Tšekkoslovakian ta - painen demokraattinen valtio vastaakin lähinnä nykyajan amerikkalai - sen mukaista valtioihannetta. Ei siis saata ihmetellä, että Tšek - koslovakian kohtalo herättää täällä syvää myötätuntoa.

Mutta vaikka onkin todettavissa, että myötätunto Euroo - pan demokraattisia maita ja erikoisesti Tšekkoslovakiaa kohtaan on nykyisin Yhdysvalloissa ilmeinen, ei tämä sisällä sitä, että ylei - nen mielipidekään täällä suosisi minkäänlaista Euroopan asioihin puuttumista. Mielenkiintoa vaille ei tässä yhteydessä ole puhe, jonka Yhdysvaltain senaatin ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja, se - naattori PITTMAN äskettäin piti kosketellen siinä Yhdysvaltain suh - detta Euroopan tapahtumiin. Hän vakuutti, että Yhdysvallat tulevat kaikin voimin vastustamaan sekaantumista uuteen mahdolliseen euroop - palaiseen sotaan. Huomautettuaan niistä kokemuksista, joita on saa - tu osanotosta viimeiseen maailmansotaan senaattori PITTMAN totesi, etteivät amerikkalaiset valtiomiehet voi olla näkemättä vaaraa, jon -

ka alaiseksi amerikkalainen vapaus ja vapaa järjestelmä joutuisi fascististen ja militarististen hallitusten voittaessa Euroopassa. Mutta Yhdysvalloilla on maailman rikkaimpana ja voimakkaimpana maana kaikki mahdollisuudet suojella itseään. On mahdollista, että poikkeukselliset olosuhteet pakottavat Yhdysvallat useiksi vuosiksi puolustusasenteeseen, mutta mikään maa tai mitkään maat eivät voi valloittaa Yhdysvaltoja, sillä amerikkalaisilla on sekä tahto että mahdollisuudet suojella maataan. Näissä olosuhteissa ei Yhdysvaltain senaatti mahdollisen uuden maailmansodan syttyessä tulisi näestämään ainoankaan sopimuksen, päätöksen tai toimenpiteen hyväksi, joka voisi johtaa sotaan ulkovaltoja vastaan tai liittoon taikka yhteistoimintaan vieraiden maiden kanssa minkään ulkomaisen sodan puolesta.

Senaattori PITTMANin lausunto kuvaa sattuvasti Yhdysvalloissa nykyisin vallitsevaa mielialaa, joka vuorostaan pohjautuu niihin kokemuksiin, jotka on täällä saatu osanotosta maailmansotaan. Yhtyiväthän Yhdysvallat sotaan "auttaakseen demokraattisia maita turvaamaan kansanvallan ihanteet maailmassa." Tämä oli ainakin sotaan yhtymisen deviisi, olkoonpa sitten, että sotaan yhtymisen vaikuttimina olivat myös muut itsekkäämmät syyt, kuten halu suojata amerikkalaisten Eurooppaan sijoittamia pääomia y.m. Mutta olkooppa sotaan yhtymisen syyt olleet mitkä tahansa, sen jälkeinen aika on kaikissa tapauksissa osoittanut amerikkalaisille, ettei sodan tarkutusta ole saavutettu. Demokratian asema on Euroopassa tällä hetkellä tosiasiallisesti heikompi kuin ennen maailmansotaa ja sodan jälkeiset

tapahtumat viittaavat selvästi siihen, ettei niitä kansainvälisen politiikan periaatteita ole voitu käytännössä noudattaa, jotka asetettiin saavutetun rauhan perustaksi. Päinvastoin, viime aikoihin asti on näitä periaatteita räikeästi loukattu eikä vähintään näinä päivinä tapahtuneessa yrityksessä ratkaista Tšekkoslovakian pulmaa. On myöskin otettava huomioon, etteivät suuret Euroopan maat ole suorittaneet Yhdysvalloille sotavelkojaan jättäen siis myös sodasta aiheutuvat taloudelliset sitoumuksensa Yhdysvaltoja kohtaan täyttämättä. Tätä taustaa vastaan onkin pidettävä varsin luonnollisena, ettei opinioni Yhdysvalloissa nykyisin halua sekautumista missään muodossa Euroopan asioihin vaikka "demokratian taistelua diktatuuria vastaan" seurataankin myötätunnolla ja Tšekkoslovakian osaksi tullut kohtalo herättää tällä säällä kaikissa Euroopan asioita seuraavissa piireissä.

Gert Larsson
Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön raportti n:o 18.

Ministeri Järnefelt

10/10 1938.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 2669.

Washingtoni SSA 10 P:NÄ loka KUUTA 19 38.

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 P:TTY ..... n:o

VIITTAUS: ..... D. U. M. / 19

29 129 Val. D -38.
27/10 -38 .9
5 C8

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonissa olevan lähetystön

raportti n:o 18.

Allekirjoittanut oheisena kunnioittaen toimittaa
Ministeriölle kuutena kappaleena Washingtonin lähetystön
raportin n:o 18: "Kriisin laukeaminen ja Yhdysvallat".

W. J. ...
Lähettiläs.

WASHINGTONI.....SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

Washingtonissa 10 p:nä loka kuuta 1938.

29 129 Sal. 3 - 38

29/10-38

Asia: Kriisin laukeaminen ja Yhdys-
vallat.

5 C8

Tieto siitä että Münchenissä oli päästy sovintoon on otettu tällä vastaan tyydytyksellä. Iloitettiin sen johdosta, että sota oli ainakin tällä kertaa saatu vältetyksi. Mutta tyydytyksen tunnetta on ollut omiaan huomattavasti samentamaan tietoisuus, että hyökkäävät diktatuurit voittivat ja että neljän vallan keskeinen sopimus saatiin aikaan Tšekkoslovakian kustannuksella. Tšekäläisissä piireissä ei myöskään olla vakuutettuja siitä, että Münchenissä tehty ratkaisu todella merkitsee pysyvällisen rauhan säilymistä Euroopassa. Useasti kuulee lausuttavan arveluja, että saavutettu ratkaisu merkitsee vain välirauhaa ja että vuosi 1939 voi tuoda mukanaan uusia selkkausten aiheita. Oletetaan nimittäin useitten Euroopan valtainten välillä olevien ambitio- ja riitakysymysten joutuvan pakosta läheisessä tulevaisuudessa ratkaisun vaiheeseen, varsinkin kun Versailles'n rauhan luomaa asiaintilaa ja takeita ei enää ole olemassa. Tällaisia kysymyksiä ovat ensi kädessä aseman selvittely Espanjassa, Saksan vaikutuksen laajeneminen Tonavan maihin ja Balkanille, Saksan vaatimus entisiin siirtomaihinsa nähden, Venäjän eristä-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

täminen Euroopasta ja oletettu Saksan pyrkimys laajentaa valtaansa Ukrainaan y.m. Tämän lisäksi pidetään mahdollisena, että sota Kaukaisessa Idässä voi luoda uusia selkkauksen aiheita ottaen huomioon Saksan, Italian ja Japanin välillä vallitsevan sopimuksen, joka on tähdätty etupäässä Neuvostoliittoa vastaan. Tšekäläisissä piireissä ei siis pidetä laisinkaan selvänä, että Münchenissä annetut kauniit lupaukset todella toteutuvat ja että Eurooppa kulkee tällä hetkellä kohti rauhan aikakautta.

Tämänsuuntaisia mielteitä ja arveluja kuulee nykyisin useasti lausuttavan tšekäläisissä poliittisissa ja vieläpä virallisissa piireissä. Samaa suuntaan kirjoittaa myöskin lehdistö, joka muuten on erikoisen tarkasti selostanut CHAMBERLAININ omaksumaa suuntaa vastustavan ryhmän esiintymistä Englannin parlamentissa. Mutta tämä kaikki ei tietenkään merkitse sitä, että Yhdysvaltain ulkopoliittinen asenne ja virallinen kannanotto Euroopan selkkaukseen nähden olisi muuttunut. Virallisesti ollaan täällä nykyisin Euroopan asioitten suhteen yhtä puolueettomalla ja "olla sitoutumatta mihinkään" kannalla kuin aikaisemminkin, ennen Münchenissä aikaansaatua ratkaisua. Kun presidentti ROOSEVELT ryhtyi tunnettuun moraaliseen painostukseensa sodan syttymisen ehkäisemiseksi ja lähetti vetoomuksensa rauhan puolesta selkkaukseen osallisten valtioitten päämiehille, korosti hän sitä, ettei hän ota eikä hänen tarvitse ottaa mitään asennetta itse selkkaukseen nähden. Huomauttaessaan Saksan valtakunnankanslerille osottamassaan sähkösanomassa, että vielä avoinna olevia neuvotteluja voidaan jatkaa ja vieläpä ei ole esteitä niiden laajentamiseen kaikkia selkkaukseen

osallisia maita käsittäväksi konferenssiksi, hän samalla totesi, etteivät Yhdysvallat tule ottamaan osaa tällaiseen neuvotteluun.

Presidentti ROOSEVELTIN vetoamus rauhan säilyttämisen puolesta on saanut täällä suopean vastaanoton. Hänen ansiokseen luetaan erikoisesti se, että hän vetoamuksissaan omaksui Amerikan sodanjälkeisen politiikan mukaisesti täydelleen puolueettoman asenteen, sitoutumatta mihinkään. On huomautettu siitä, että presidentin vetoamus eroaa tässä suhteessa siitä vetoamuksesta, jonka presidentti WILSON lähetti vastaavissa olosuhteissa Euroopan maille maailmansodan puhjetessa. WILSON ei tässä vetoamuksessaan noudattanut samanlaista johdonmukaista puolueettomuutta, mistä oli seurauksena, että Yhdysvallat jo sodan alussa menettivät puolueettoman asenteensa. Tämä oli osaltaan vaikuttamassa Yhdysvaltain kohdalokkaaseen yhtymiseen maailmansotaan.

x x

x

Kysymys siitä tulisivatko Yhdysvallat ottamaan osaa sellaiseen yleiseen konferenssiin, joka mahdollisesti kutsutaan kokoon selvittämään kansainvälistä tilannetta, on nykyisin avoina. Paljon riippuu tietenkin siitä, missä ilmapiirissä tällainen konferenssi kokoutuisi ja mitkä kysymykset joutuisivat sen käsiteltäviksi. Valtiosihteeri HULL vastasi aikoinaan häneltä tällaista mahdollisuutta tiedusteltaessa, etteivät Yhdysvallat voi ajatella osanottoa yleiseen konferenssiin "ennenkuin Euroopan vallat on saatu yhden sateenvarjon alle". Tulisiko München johtamaan tällaisen sateenvarjon muodostumiseen, sen voi näyttää ainoastaan tulevaisuus. Mutta jos olisi ajateltavissa, että Euroopan ja Aasian vallat saataisiin yhteen neuvottelemaan lakiin ja oikeuteen perustuvan järjestelyn aikaansaamiseksi kansojen keskeisissä suhteissa, olisi Yhdysvaltain osanotto tällaiseen konferenssiin ajateltavissa. Tähän mahdollisuuteen viittasi alivaltiosihteeri Sumner WELLES eräässä äskeisessä lausunnossaan, jossa hän selosti Yhdysvaltain suhtautumista tapahtumiin Euroopassa ja jossa hän totesi, että varustusten vähentäminen ja kansojen keskeisten taloudellisten suhteitten uudelleen järjestely ovat kysymyksiä, jotka on nopeasti ratkaistava, jotta kansainvälinen tasapaino ja rauha palaisi maailmaan.

Harry J. W. Wells
Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön raportti n:o 19.

Ministeri Zännefelt

12/10 1938

WASHINGTONISSA

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 2727.

Washingtoni SSA 17 P:NÄ loka KUUTA 1938.

VIITTAUS: .....

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... / ..... 19 .....

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonissa olevan lähetystön
raportti n:o 19.

Allekirjoittanut oheisena kunnioittaen toimittaa
Ministeriölle kuutena kappaleena Washingtonin lähetystön
raportin n:o 19: "Keskustelu presidentti Rooseveltin kans-
sa."

Leo J. ...
Lähetti;äs.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Erittäin

Salainen.

RAPORTTI n:o 19.

Washingtoni ssa 17 p:nä loka kuuta 1938.

Asia: Keskustelu presidentti ROOSE-
VELTin kanssa.

20 / 129 Pol. S. S.

31/10-38

5 Cg

Kävin kuluvaan lokakuun 13 päivänä Valkoisessa Talossa antaakseni presidentti ROOSEVELTille lahjana Tasavallan Presidentiltä sarjan korukansiin sidottua Delaware-muistolle omistettua juhlapostimerkkiä.

Presidentti otti minut vastaan työhuoneessaan. Hän johti heti keskustelun politiikkaan huomauttamalla: "Olemme käyneet läpi vaikeitten aikojen". Hän jatkoi kertomalia minulle luottamuksellisesti, ettei hän ollut halunnut ottaa vastaan Puolan suurlähettilästä, kreivi POTOCKIa, joka oli äskettäin palannut Euroopasta ja joka oli pyrkinyt hänen puheilleen. "Pelkään, että olisin ollut hänelle liian karkeasanainen (rough). Olisin sanonut hänelle liian suoria sanoja Puolan menettelystä Tšekkoslovakiaa kohtaan. Puola on tehnyt niinkuin tekee poika, joka näkee voimakkaan toverinsa lyövän maahan pienemmän ja heikomman ja käyttää tilaisuutta hyväkseen potkaistakseen maassa makaavaa poikaa vatsaan." Syyksi siihen, että suurlähettiläs ei päässyt hänen puheilleen oli presidentti ilmoittanut lähtevänsä maatilalleen Hyde Parkiin.

Sanoin, että tietenkin on paljon odottamatonta tapahtunut

JAKELUOHJE:

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Jakeluohjeille:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

viime aikoina Euroopassa ja lisäksi meidän toivovan, että kriisin laukeamisen jälkeen sen jälkiselvittelyt sujuisivat mahdollisimman hyvin eivätkä toisi mukanaan uusia selkkauksen aiheita. Mainitsin myöskin, että meidän oli kriisin kehittyessä ensi sijassa harkittava puolueettomuutemme säilymistä kaikkien tilanteiden varalta, koska meillä ei muitten Skandinavian maitten kanssa ole syytä puuttua Euroopan suurten maitten keskeisiin riitakysymyksiin. Presidentti sanoi hyvin käsittävänsä tämän ulkopoliittisen asenteemme. Hän kysyi suunnittelemmeko sotalaivastomme vahvistamista. Sanoin, etten viime aikoina ollut kuullut tällaisista suunnitelmista. Selitän, että saaristomme ja rannikkomme mataluus antaa meille mahdollisuuksia suojella rantojamme tarvitsematta ensi kädessä turvautua sotatoimiin suoraan avomerellä. Saaristossa taasen suurilla sotalaivoilla liikkuminen on vaikeata. Presidentti sanoi käsittävänsä, ettei suurten sota-alusten hankkiminen meidän kannaltamme olisi tarkoitustaan vastaavaa, emmekä suurin uhrauksinkaan voisi saavuttaa sellaista vahvuutta, jotta voisimme tehokkaasti vastustaa suuria merivoimia avomerellä.

Tämän jälkeen sanoi presidentti olevansa kyllä selvillä siitä, että Suomen asema kaukaisessa pohjoisessa on verrattain turvallinen, mutta hän jatkoi: "Olen sitä mieltä, että Saksa nykyisen valta-asemansa nojalla Euroopassa voi sanella Skandinavian maille ja teillekin sellaiset ehdot, jotka saattavat Ruotsin ja teidät taloudelliseen riippuvaisuuteen Saksasta". Presidentti oli nähtävästi saanut sellaisia tietoja, että etenkin Ruotsissa pelätään tällaista mahdollisuutta, koska Ruotsi on monessa suhteessa Saksalle tärkeä alue, m.m. teräksen saantiin nähden. Tähän huomautin, ettei meillä

ole nimenomaan tällaisia Saksalle tärkeitä tuotteita. Kerroin, että meillä usein on todettu tavallaan tyydytyksellä, ettemme ole niin kovin rikkaita. Tämä huvitti presidenttiä kovasti ja hän naurooi sydämellisesti. Hän lisäsi: "Mutta onhan teillä puu-tavaratuotteet". Sanoin, että myymme näitä tuotteita hyvin lukuisiin maihin Euroopassa ja sen ulkopuolella ja ettei Saksa ole erikoisemmin riippuvainen näistä tuotteista.

Tässä yhteydessä on syytä mainita, että täällä kiinnitetään nykyisin suurta huomiota Itämeren ympäröivien maitten asemaan siinä tapauksessa, että syttyisi sota Saksan ja Neuvostoliiton välillä. Viimeksi on puhuttu siitä, että HITLER tulisi esittämään Englannille ja Ranskalle vaatimuksen saada vapaat kädet, "free swing", Itämerellä ja että tämä tulisi olemaan eräs niistä ehdoista, joiden perusteella Saksa suostuu neuvotteluihin Euroopan suurvaltain suhteitten vastaisesta järjestelystä.

Presidentti siirtyi sitten tiedustelemaan merenkulkumme kehitystä. Kerroin hänelle laivalinjoistamme tänne, Etelä-Amerikkaan, Kaukaiseen Itään y.m. Mainitsin myöskin Suomen Joutsenen tulosta ensi keväänä Bostoniin. Erikoisesti kiinnosti presidenttiä kuulla ahvenanmaalaisista purjealuksista, joista hänellä näytti olevan tarkat tiedot.

Aaro Järvelin
Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön raportti n:o 20.

Ministeri Järnefelt

25/10 1938.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 2845.

Washingtoni SSA 25 P:NÄ loka KUUTA 19 38.

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: ..... D. U. M. / ..... 19 .....

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonissa olevan lähetystön

raportti n:o 20.

Allekirjoittanut cheisena kunnioittaen toimittaa
Ministeriölle kuutena kappaleena Washingtonin lähetystön ra-
portin n:o 20: "Kongressivaalien edellä".

Lähettiläs.

WASHINGTONI

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 20.

Washingtonissa 25 p:nä loka kuuta 1938.

32 / 130 Sal. 38

9/11-38

Asia: Kongressivaalien edellä.

5 Cg

Ensi marraskuun 8 päivänä toimitetaan täällä Kongressin uusintavaalit, joissa edustajahuoneen kaikki jäsenet ja kolmasosa senaatin jäsenistä valitaan uudestaan. Syksyn kuluessa on pidetty useita koevaaleja. Näissä on ilmennyt, että mieliala maassa on ilmeisesti kääntymässä maltillisempaan suuntaan. Mielenkiinto on pääasiassa näissä koevaaleissa keskittynyt demokraattisessa puolueessa tapahtuviin muutoksiin. On nimittäin osoittautunut, että ROOSEVELTIN ryhmä demokraattisessa puolueessa ei enää ole läheskään niin voimakas kuin aikaisemmin, vaan ovat New deal'in kannattajat useissa valtioissa saaneet väistyä maltillisten demokraattien tieltä. Samalla ovat koevaalit näyttäneet republikaanien saaneen jos -sain määrin enemmän kannatusta useilla tahoilla maassa. Väitetään niin muodoin, että republikaanit tulevat ensi Kongressissa saamaan osapuilleen 50 uutta edustajapaikkaa. Tämä ei tietenkään merkitse sitä, että republikaanit saisivat enemmistön ensi vuoden alussa koutuvassa Kongressissa. Mutta ottaen lukuun vanhoillisen aineksen lisääntymisen demokraattien riveissä voi tämä merkitä sitä, että presidentti ROOSEVELTille käy ensi Kongressissa entistä vaikeammak-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

si toteuttaa uudistushankkeitaan ja jatkaa New deal'in mukaista lainsäädäntöä.

Edellä selostetun sisäpoliittisen horoskoopin sanotaan enemmän kuin minkään muun olevan omiaan lisäämään liike-elämän luottamusta tulevaisuuteen. Yleensä ollaan taipuvaisia uskomaan, että huomattavana vaikuttimena nykyisin todettuun liike-elämän vilkastumiseen on luottamus maltillisemmän suunnan voittoon ensi kongressivaaleissa. Sanotaan, että ainoastaan tätä tietä voidaan päästä siitä epämenestyksen tilasta, johon ROOSEVELT'in aikainen tuhlauspoliittika on johtanut, ennen kaikkea lisäämällä suunnattomasti liittohallituksen velkataakkaa. Liike-elämän taholla ei nimittäin luoteta nykyään suuremmissa määrässä kuin aikaisemminkaan ROOSEVELT'in lupauksiin saattaa liittohallituksen talousarvio tasapainoon presidentin tähän suuntaan käyvistä lausunnoista huolimatta. Pelätään siis ROOSEVELT'in, jos Kongressi antaisi hänelle siihen valtuudet, edelleen tulevan jatkamaan valtion varain häikäilemätöntä tuhlausta uudistusohjelmansa hyväksi -- tuhlausta, jonka seuraukset inflation ja verojen muodossa lopulta joutuvat liike-elämän maksettaviksi.

Eräät merkit, kuten autotuotannon lisääntyminen, palkkatason kohoaminen erinäisillä tuotannon aloilla, työttömyyden asteittainen väheneminen y.m., viittaavat todella taloudellisen noususuunnan alkamiseen Yhdysvalloissa kuluvaan syksyn aikana. Lähtiessäni viime kesänä Suomeen ennustettiin täällä, että liike-elämä tulisi syksyn kuluessa vilkastumaan "osapuilleen 10 prosentilla". Vaikuttimena

tällaiseen vilkastumiseen pidettiin silloin ROOSEVELTtin tuhlausohjelmaa, "spending-lending program", jonka piti saada raha virtaamaan tuotannon ja kulutuksen eri aloille luottojen, avustusten y.m. muodossa. Nytemmin ei enää näytä olevan vallalla käsitystä, että tämä ROOSEVELTtin ohjelma olisi paljoakaan vaikuttanut taloudellisen aseman parantumiseen. Kiinnitetään päinvastoin huomiota siihen, että ohjelmaa on toteutettu väärin periaatteiden mukaan ja että valtion varoja jaettaessa on monessa eri tapauksessa menetelty häikäilemättömästi puoluenäkökohtia eikä liike-elämän etuja silmällä pitäen. Tämän ohella on tultu lähemmin tietoisiksi siitä yleisesti tunnetusta tosiasiasta, ettei ainakaan suuren maan taloutta voi ohjata pelkillä valtion finanssitoimenpiteillä, vaan että sen kehitykseen vaikuttavat muut oleelliset seikat ja tässä tapauksessa ennen kaikkea luottamuksen palautuminen olojen vakavuuteen ja tulevaisuuteen. Nämä näkökohdat ovat myös olleet yleisesti väittelyn kohteena syksyn kuluessa käydyssä vaalitaistelussa.

Miten pitkälle taloudellinen noususuunta tulee Yhdysvalloissa kehittymään on toistaiseksi ennustusten varassa. Eräillä ta-
hoilla sanotaan, että taloudellista nousua tulee jatkumaan kuluvan vuoden loppuun asti, minkä jälkeen tapahtuu hetkellinen pysähdys, jota seuraa kevään kuluessa uusi nousukausi. Kauppaministeri ROOPER on puolestaan todennut eräissä äskettäin täällä sanomalehtimiehille pitämässään konferenssissa, että "taloudellinen noususuunta jatkuu parhaillaan Yhdysvalloissa parhaita toiveita vastaavalla tavalla".

Mutta olkootpa syyt viimeaikaiseen käännteeseen Yhdysval-

tain taloudessa mitkä tahansa, tulevaisuuden laskelmissa ei kuitenkaan voida jättää huomiotta sitä, että aseman kehitys on täälläkin suuressa määrin riippuvainen olojen kehityksestä muualla. Ellei jännitys etenkin Euroopassa laukea, vaan siellä syntyy uusia selkkauksen aiheita, vaikuttaa tämä tietenkin epävarmuuteen täällä, siitä huolimatta, että sisäiset olot Yhdysvalloissa näyttävät nykyisin kehittyvän poliittisen tasaantumisen ja taloudellisen noususuunnan merkeissä. Eräänä ajanjaksona esitetyllä väitteellä, että Yhdysvallat olisivat pääasiassa riippumattomia ulkomaisista olosuhteista ja markkinoista ja tulisivat suurin piirtein omillaan toimeen, ei enää ole kannattajia. Päinvastoin, nykyään todetaan, että niin hyvin Yhdysvaltain teollisuus kuin maatalouskin tarvitsevat yhä enenevässä määrässä ulkomaisia markkinoita ja että tästä johtuen tilanne muualla voi täälläkin suuressa määrin vaikuttaa taloudelliseen asemaan.

Eero Järvelin
Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön raportti n:o 21

Ministeri Järnefelt

7/11 1938.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 2931.

Washingtoni SSA 7 P:NÄ marras KUUTA 19 38.

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... / ..... 19 .....

33 130 Palis - 38.
18/11 - 38
5 Cg

Ulkoasiainministeriö ..... LLE

ASIA: Washingtonissa olevan lähetystön
raportti n:o 21.

Allekirjoittanut ohjeisena kunnioittaen toimittaa
Ministeriölle kuutena kappaleena Washingtonin lähetystön ra-
portin n:o 21: "Käynti Italian suurlähettilään luona".

Eero Tuomi
Lähettiläs.

WASHINGTONI

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 21.

Washingtonissa 7 p:nä marraskuuta 1938.

33 / 130 Lat. S. - 38.

18/11-38

Asia: Käynti Italian suurlähettilään luona.

5 Cg

Kävin muutama päivä sitten Italian tšekäläisen suurlähettilään Fulvio de SUVICHin luona. Kuten tunnettua oli SUVICH ennen tänne tuloaan v. 1936 MUSSOLININ oikea käsi Italian ulkopoliittikaa koskevissa asioissa. Nytemmin hän tulee siirtymään yksityisalalle. Hän nimittäin palaa piakkoin Roomaan tullakseen erään italialaisen vakuutusyhtiön johtajaksi. Hänen sijalleen Italian suurlähettilääksi Washingtoniin nimitetään prinssi COLONNA, Italian aikaisempi Budapestin lähettiläs.

Suurlähettiläs SUVICH suhtautui varsin optimistisesti tilanteeseen Euroopassa. Hän kertoi neuvotelleensa jo v. 1934 Roomassa Saksan, Englannin ja Ranskan sikkäläisten diplomaattisten edustajain kanssa samansuuntaisesta neljän vallan keskeisestä sopimuksesta, jonka toteutuminen Münchenissä aikaansaadun järjestelyn johdosta nytemmin näyttää varsin todennäköiseltä. Hänen käsityksensä mukaan on luonnollista, että Euroopan johtavat länsivallat -- Englanti, Saksa, Ranska ja Italia -- sopivat keskenään Euroopan asiain hoidosta, koska nimenomaan nämä vallat tosiasiasa vastaavat tilanteen kehityksestä Euroopassa. SUVICH kertoi päässeensä neuvotteluissaan, joita hän kävi edellämäinnittuna vuon-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriöille.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

na pääministeri MUSSOLINin kehoituksesta, jo niin pitkälle, että kaikki asianomaisia maita Roomassa edustavat lähettiläät olivat ehdottaneet hallituksilleen neljän vallan sopimuksen solmimista. Ranskan suurlähettiläs oli ilmoittanut puhelimitse ulkoministeriönsä Pariisiin, että hän eroaa toimestaan, ellei Pariisissa kannatettaisi aloitetta.

SUVICH mainitsi, että eräänä vaikeutena neljän vallan sopimuksen aikaansaamisessa oli jo v. 1934 Puolan kanta. Puola tahtoi jo silloin, kuten nähtävästi nykyisinkin, tulla sopimukseen osalliseksi. Tapahtuipa neuvottelujen aikana vielä sellainenkin välikohtaus, että Italian hallitus katsoi olevansa pakotettu kieltämään agrementin Puolan nykyiseltä Washingtonin lähettiläältä, kreivi POTOCKILta, jonka piti näihin aikoihin tulla Puolan suurlähettilääksi Roomaan. Tällaiseen toimenpiteeseen ryhdyttiin sen johdosta, että POTOCKI oli esittänyt julkisuudessa Italiaa loukkaavia lausuntoja sen johdosta, ettei Puolaa oltu huolitettu osalliseksi suunniteltuun neljän vallan sopimukseen.

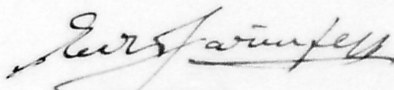
SUVICH piti aivan selvänä, että Neuvostoliitto on kokonaan eristettävä Länsi-Euroopan asiain johdosta. Hänen mielestään on ilmeistä, että Ranskan politiikan luoma valtaryhmitys, johon kuului liitto Ranskan, pikku ententen ja Neuvostoliiton kesken, ei ole vastannut tilanteen vaatimuksia Euroopassa.

SUVICH mainitsi vielä, että pääministeri MUSSOLINI oli erikoisessa kirjeessä kiittänyt häntä niistä neuvotteluista, joita hän oli käynyt paktin aikaansaamiseksi Italian, Ranskan, Englannin ja Saksan välillä.

Kun neuvottelut eivät johtaneet myönteiseen tulokseen, etu -

päässä Ranskan taholta tulleen vastustuksen tähden, oli MUSSOLINI pahastuneena sanonut, ettei hän sen koommin halunnut asiaan puuttua missään muodossa.

Suurlähettiläs huomautti lopuksi, että Euroopan asiain myöhempi kehitys on osoittanut pääministeri MUSSOLININ ja hänen olleen laskelmissaan oikeassa. Euroopan tulevan rauhan takeena neljän vallan sopimus on tällä hetkellä lähempänä toteutumistaan kuin koskaan aikaisemmin.

Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön raportti n:o 22.

Ministeri Zarnoffelt

16/11 1938.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 2995.

Washingtoni SSA 16 P:NÄ marras KUUTA 1938.

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o

VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... / 19

34/170 Sal. 38	
28/11 - 38	2
5	CG

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonissa olevan lähetystön
raportti n:o 22.

Allekirjoittanut oheisena kunnioittaen toimittaa
Ministeriölle kuutena kappaleena Washingtonin lähetystön ra-
portin n:o 22: "Kongressivaalien jälkeen".

Eero Järvelin
Lähettiläs.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 22.

Washingtonissa 16 p:nä marras kuuta 1938.

Asia: Kongressivaalien jälkeen.

37 170 Val. 38
5 Cs

Kuten lähetystön raportissa n:o 20 "Kongressivaalien edellä" ennustettiin, saavuttivat republikaanit 8 päivänä kuluva kuuta tapahtuneissa vaaleissa huomattavan voiton, mutta ei kuitenkaan johtavaa asemaa Kongressissa. Republikaanit valloittivat niinmuodoin 8 uutta paikkaa senaatissa ja ainakin 81 paikkaa edustajahuoneessa. Täten tulee ensi tammikuun 3 päivänä koutuvaan Kongressiin 23 republikaaneihin ja 69 demokraatteihin lukeutuvaa senaattoria sekä 170 republikaaneihin ja 262 demokraatteihin lukeutuvaa edustajahuoneen jäsentä. Demokraatit jäävät näinollen edelleen enemmistöpuolueeksi.

Vaalit tulevat kuitenkin merkitsemään huomattavaa suunnan muutosta sikäli, että konservatiivinen aines Kongressin demokraattien joukossa niitten kautta suuresti vahvistuu. New Dealin ryhmään lukeutuvat presidentti ROOSEVELTIN lähimmät kannattajat kärsivät nimitään tappioita miltei kaikkialla maassa. Tämä on sitäkin merkitsevämpää, kun ottaa huomioon, että republikaanit tarvitsevat tulevassa edustajahuoneessa vain 48 lisääntä päästäkseen määräävään asemaan. Tältä kannalta on vaaleja pidettävä huomattavana tappiona ROOSEVELTille ja myös New Dealille kokonai-

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi pääkonsuli SOLITANDERille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

suudessaan. Tappion merkitystä lisää vielä se, että etenkin sellaiset ehdokkaat, joiden uudelleen valitsemista presidentti oli vaalipuheissaan suositellut, saivat väistyä republikaanien tai konservatiivisten demokraattien tieltä. Tätä tosiasiaa ei suures-tikaan muuta se, että eräissä tapauksissa valittiin demokraattien sijalle vapaamielisiä republikaaneja, jotka ovat suhtautuneet suo-siollisemmin presidentin aloitteisiin kuin konservatiiviset demokraa-tit.

Mutta vaikka puoluesuhteet uudessa Kongressissa ovatkin täten muuttuneet, ei tästä kuitenkaan voi tehdä sitä johtopäätös-tä, että uusi Kongressi tulisi ilman muuta asettumaan ROOSEVELTIn lainsäädäntöohjelmaa vastustavalle kannalle. Sen jäsenten puolue-poliittista kantaa koskevat laskelmat ovat nimittäin osoittaneet, että jos Kongressi tulevassa kokoonpanossaan saisi tehtäväkseen äänestää viime Kongressin hyväksymistä tärkeimmistä lainsäädännöl-lisistä aloitteista, tulisi sen enemmistö kannattamaan niitä, lu-kuunottamatta työpalkka- ja aikalakia, jonka viime Kongressi hyväk-syi varsin pienellä äänten enemmistöllä. Erikoisesti on syytä to -deta, että n.s. tariffivaltuuslaki, johon m.m. Suomen - Yhdysval-tain nykyinen tariffisopimus nojautuu, kuuluu niihin viime Kongres-sin lainsäädännöllisiin aloitteisiin, joiden voi sanoa nauttivan kannatusta myöskin tulevan Kongressin enemmistön taholta. Uuden Kongressin voi niinmuodoin edellyttää suhtautuvan myönteisesti myös- valtiosihteerin HULLin sopimuspolitiikkaan, jonka toteuttamiseksi edellä mainittu tariffivaltuuslaki nimenomaan säädettiin. Vaikka tä-män lain nojalla tehtyjä sopimuksia ei tarvitsekaan jättää Kongres-

sin (senaatin) hyväksyttäväksi, on tällä seikalla kuitenkin merkityksensä siihen nähden, että v. 1936 voimaan saatettu tariffisopimuksemme voi joutua vuoden 1939 kuluessa irtisanonnan ja mahdollisten muutosten alaiseksi, sikäli kuin tällaisia muutoksia jommankumman sopimuspuolen taholta toivottaisiin. Näissä olosuhteissa on tietenkin otollista, että määrävällä taholla Kongressissa suhtaudutaan suopeasti Yhdysvaltain hallituksen nykyiseen sopimuspolitiikkaan ja sen nojalla tehtyjen sopimusten jatkumiseen.

Vaalien tulosta pidetään ensi sijassa varoituksena presidentti ROOSEVELTille ja nykyiselle demokraattiselle hallinnolle. Vaikka tulos ei aiheutakaan mitään täyskäännettä maan politiikassa, osottaa se kuitenkin, että huomattava osa Amerikan kansaa ei hyväksy sitä tapaa, jolla valtion finansseja on viime vuosina hoidettu eikä myöskään niitä New Dealin säännöstelytoimenpiteitä, jotka rajoittavat maan tuotannollista elämää niin hyvin teollisuuden kuin maataloustuotannon alalla. Mainittakoon tässä yhteydessä että farmarit äänestivät useilla alueilla maatalousministeri WALLACE'in politiikkaa vastaan. Väitetään myöskin, että viimeaikaiset käänteentekevät ulkopoliittiset tapahtumat ovat osaltaan vaikuttaneet "siirtymiseen oikealle". On nimittäin yhä enemmän alettu tulla tietoisiksi siitä, että Yhdysvallat ovat nykyisin tosiasiaassa vailla merkitystä kansainvälisessä politiikassa ja että olot maailmassa, niin hyvin lännessä kuin idässä, kehittyvät kaikkea muuta kuin New Dealin ja demokraattien ihanteita vastaavalla tavalla. Tästä on seurauksena, että toivotaan voimakkaampaa otetta maan kansallisen voiman tehostamiseksi myöskin kansainvälisessä politiikassa.

kassa. Hallituksen ulkopolitiikan tehottomuus, puolueettomuuslaki, presidentin tunnettu diktatuurimaihien kohdistettu "karanteenipuhe" y.m. ovat viime aikoina saaneet täällä osakseen kirpeätä arvostelua.

Tämä kaikki ei tietenkään merkitse sitä, että presidentti ROOSEVELT olisi vaalien kautta menettänyt henkilökohtaista vaikutusvaltaansa. Päinvastoin, sanotaan presidentin voivan varsin hyvin säilyttää entisen auktoriteettinsa maan politiikan johtajana, edellyttäen, että hän ottaa varoituksesta oppia ja luopuu vastaisuudessa sellaisista aloitteistaan, jotka haittaavat maan tuotannollisten voimien ja liike-elämän vapaata kehitystä. Kongressin tuleva maltillinen enemmistö ja kasvanut oppositio ovatkin eräänä takeena siitä, että presidentti tulevaisuudessa omaksuu tässä suhteessa maltillisemmän asenteen.

Kongressivaalien tulos on tietenkin herättänyt tyydytystä johtavissa liikemiespiireissä. Kuvaavana voi mainita, että osakkeet kohosivat vaalien jälkeen New Yorkin pörssissä uusiin huipuhintoihin. Liike-elämä tunteeikin nykyisin entistä suurempaa luottamusta tulevaisuuteen ja vaikuttanee tämä luottamus osaltaan täällä viime aikoina yhä selvemmin havaittavaan taloudelliseen noususuuntaan.

W. J. ...
Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön raportti n:o 13.

Ministeri Järnefelt

1/12 1938.

*Jatki
Kauppas.*

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 3292.

Washingtoni SSA 1 P.NÄ joulukuuta 19 38.

VIITTAUS: ..... Lähetystö N

1 P.NÄ joulukuuta 19 38 P.TTY sähkö n:o 84.

VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... / ..... 19 .....

26 / 150 Val. 2 - 38.
12/12 - 38
5 08

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonissa olevan lähetystön
raportti n:o 23.

Allekirjoittanut oheisena kunnioittaen toimittaa
Ministeriölle kuutena kappaleena Washingtonin lähetystön
raportin n:o 23: "Punta ja Yhdysvaltain - Ison Britannian
kauppasopimus".

Kenneth J. ...
Lähettiläs.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 23.

Washingtonissa 1 p:nä joulukuuta 1938.

36/130 Sal. S -38

12/12-38

Asia: Punta ja Yhdysvaltain - Ison
Britannian kauppasopimus.

5 C8

Viime kuukausina jatkunut punnan arvon aleneminen dollariin nähden on tietenkin ollut täällä suuren huomion kohteena. Useitten syiden todetaan vaikuttaneen tähän ilmiöön. Kun sodanpelko oli Euroopassa suurimmillaan selitettiin kapitaalın paon Yhdysvaltoihin Englannista ja muista Euroopan maista olleen pääsyyinä punnan laskuun. Mutta kun laskusuunta tilanteen paranemisesta Euroopassa huolimatta on jatkunut, kiinnitetään nyttemmin huomiota myöskin muihin puntaa heikentäviin syihin. Ensinnäkin huomautetaan, että punta on tavallisesti painostuksen alainen syksyisin, jolloin tuonti Yhdysvalloista ja muualta Englantiin lisääntyy ja aiheuttaa vieraitten valuuttain kysyntää. Tilasto osottaakin, että Yhdysvaltain kokonaisvientı on ollut kuluneen vuoden aikana tuntuvasti suurempi kuin tuonti. Niinpä ylittää vienti tämän vuoden 10 kuukautena kokonaista 960 miljoonalla dollarilla tuonnin, joka vuorostaan on edellisen vuoden tuontia yli miljardia dollaria pienempi. Vientilylijäämä johtuu tuonnin suupistumisesta. Todettakoon tässä yhteydessä, ettei Yhdysvaltain kauppatase ole osottanut näin suurta vientivoittoisuutta sitten vuoden 1921. Myöskin vienti Englantiin on vuoden kuluessa vastaa-

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi pääjohtaja Rydille ja pääkonsuli Solitan-derille.

UE 2: A 4

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoıtukain.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkomaınministeriön tiedoıtukain.

vasti lisääntynyt tuonnin supistuessa mitättömiin. On selvää, että tämä asiaintila on vaikuttanut puuntaa heikentävästi. Vielä on todettava, että ostojen lisääntyminen Englantiin Yhdysvalloista johtuu osittain Englannin varustelusta sodan varalta. Tämä selittää tavallaan sen, että kapitaalinen pako Englannista Yhdysvaltoihin on yhä jatkunut, senkin jälkeen kuin tilanne Euroopassa alkoi tasoittua. Englantilaiset pelkäävät nimittäin varustemenoista johtuvaa verotaakkaa ja ovat tähän nähden edelleen halukkaat sijoittamaan rahansa Yhdysvaltain markkinoille. Toisaalta varustelu Englannissa synnyttää jatkuvaa sodan pelkoa ja lisää tässä mielessä kapitaalisen pakoa Yhdysvaltain markkinoille.

Edellämäinnittuja punnan heikkenemisen syitä pidetään kuitenkin tilapäisinä. Niinpä edellytetään, että punta alkaa piakkoin jälleen vahvistua dollariin nähden. Ensinnäkin huomautetaan, että punnan lasku vaikuttaa sinänsä tuontia Yhdysvaltoihin edistävasti, itse teossa samalla tavoin kuin Yhdysvaltain tulleja englantilaisiin tuotteisiin nähden alennettaisiin. Toiseksi todetaan, että teollisuudessa ja liike-elämässä täällä viime aikoina jatkunut noususuunta tulee lisäämään ostokykyä ja siten myös teollisuustuotteitten kysyntää Englannista. Erikoisen huomattavana vaikuttimena odotettuun punnan nousuun pidetään Yhdysvaltain - Ison Britannian kauppasopimusta, joka tulee voimaan ensi vuoden alusta lukien. Vaikka tämän laajan ja monia nimikkeitä käsittävän sopimuksen lopullisia vaikutuksia ei vielä voidakaan tarkemmin arvioida, pidetään kuitenkin varmana, että sopimus tulee vaikuttamaan vientiä Englannista Yhdysvaltoihin edistävasti. Yhdysvaltalaiset tuojat

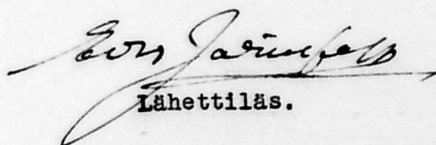
ovat nimittäin pitkin syksyä viivytelleet ostojaan Englannista toivoen siten pääsevänsä osallisiksi sopimuksessa englantilaisille tuotteille myönnetyistä tullihelpotuksista. Pidetään niin ollen selvänä, että vienti Englannista Yhdysvaltoihin lisääntyy vuoden alussa tuntuvasti, mikä osaltaan vaikuttaa punnan kysyntään ja lisää sen arvoa dollariin nähden. Sopimuksen katsotaan sen sijaan edistävän paljon hitaammin vientiä täältä Englantiin, koska tämä vienti käsittää pääasiassa maataloustuotteita, jotka "liikkuvat hitaammin".

Ellei siis poliittisessa tilanteessa Euroopassa tapahdu läheisessä tulevaisuudessa sellaisia odottamattomia käännteitä, jotka jälleen lisääisivät sodan pelkoa, voi melkoisella varmuudella sanoa, että punta tulee vahvistumaan dollariin nähden jo ensi tammiukuun alkupuolella.

Viime aikoina on puhuttu paljon siitä, että täällä oltaisiin halukkaita alentamaan dollarin arvoa nykyisen lain edellyttämässä puitteissa, eli osapuulleen 9 sentillä. Tällaiseen toimenpiteeseen ryhdyttäisiin siinä mielessä, että etenkin Yhdysvaltain maataloustuotteille saataisiin paremmat sijoitusmahdollisuudet ulkomaisilla markkinoilla, koska dollarin korkea taso vaikeuttaa näitten tuotteitten myyntiä ulkomaille. Myöskin on puhuttu dollarin ja punnan keskeisen suhteen sitomisesta tai ainakin sellaisen rajan määrittämisestä, jota punta ei saisi alittaa. Asiantuntevalta taholta saatujen tietojen mukaan ei Englannissa kuitenkaan haluta dollarin ja punnan keskeisen suhteen määrittämistä. Katsotaan nimittäin yleisen tilanteen Euroopassa ja muualla olevan vielä siksi

epämääräisen, ettei ole edellytyksiä tällaisen järjestelyn toteuttamiseen.

Mainittakoon että Yhdysvaltain - Ison Britannian kesken solmittu kauppasopimus on otettu täällä suosiollisesti vastaan. Sitä pidetään valtiosihteerin HULLin sopimuspolitiikan suurimpana saavutuksena ja johtavien länsimaisten demokratiain keskeisen solidariteetin ilmauksena. Erikoisesti huomautetaan, että sopimus todistaa Yhdysvaltain ja Englannin voivan ja haluavan edelleen kehittää kauppasuhteitaan ja suhteitaan muihin demokraattisiin maihin yleiseen suosituimmuuteen nojautuvan sopimuspolitiikan mukaisesti, vastapainona Saksan ja diktatuurimaiden noudattamalle vaihtokauppaperiaatteelle.

Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön raportti n:o 24.

Ministeri Järnefelt

14/12 1938.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 3430.

Washingtonissa 14 P:NÄ joulukuuta 1938.

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 P:TTY ..... n:o

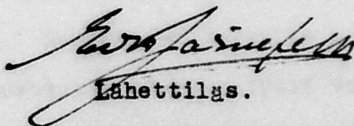
VIITTAUS: ..... D. U. M. 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonissa olevan lähetystön

raportti n:o 24.

Allekirjoittanut ohelsena kunnioittaen toimittaa
Ministeriölle kuutena kappaleena Washingtonin lähetystön
raportin n:o 24: "Amerikkalaisten myötämielisyys Neu-
vostoliittoa kohtaan".

Lähettiläs.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 24.

Washingtonissa 14 p:nä Joulukuuta 1938.

Asia: Amerikkalaisten myötämielisyys Neuvostoliittoa kohtaan.

38/131 Sal. S -38
22/12-38

508

Täällä kuulee nykyisin usein siihen suuntaan käyviä arveluja, että sodanvaara Euroopassa johtuu todellisuudessa Saksan halusta vallata alueita Neuvostoliitolta. Sanotaan että HITLERIN tarkoituksena on viimeksi ollut parantaa Saksan suhteita Ranskaan nimenomaan siinä mielessä, että hän saisi vapaat kädet Itä Euroopassa. Monet tšekäläiset politikot ja sotilasasiantuntijat uskovat, että Saksan lähimpänä tarkoituksena on päästä käsiksi Romanian öljylähteisiin ja Ukrainan vilja-alueisiin ja että tämä ennemmin tai myöhemmin johtaa aseelliseen selkkaukseen Saksan ja Neuvostoliiton välillä. Saadaksean selville kenen puolelle yleinen mielipide täällä asettuisi edellytetyssä voimainmittelyssä näitten vastakkaista poliittista ideologiaa edustavien eurooppalaisten suurvaltain välillä, järjesti täällä toimiva American Institute of Public Opinion äskettäin yli maata käsittävän kiertokyselyn, jossa eri yhteiskunta- ja talouspiirejä edustavain henkilöiden vastattavaksi asetettiin kysymys: "Kenen soisitte voitettavan, jos sota syttyisi Neuvostoliiton ja Saksan välillä?" Vastauksia saapui runsaasti ja niistä ilmeni, että ainoastaan harvat tulisivat tällaisessa selkkauksessa asettumaan puolueettomalle kan-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nalle. Sen sijaan ilmoitti amerikkalaisten valtava enemmistö toivovansa Neuvostoliiton voittavan. Ainoastaan pieni määrä asettui Saksaa suosivalle kannalle. Prosentteissa laskettuna oli Neuvostoliiton suosijoita kokonaista 83% ja Saksan suosijoita ainoastaan 17%. Kantansa perustelivat useat selittämällä, että "Neuvostoliitto ei puutu toisten asioihin" tai "että sen politiikka on vähemmän aggressiivinen kuin Saksan". Useimmat ilmoittivat suoraan suosivansa Neuvostoliittoa, sillä he "eivät pidä HITLERistä".

On ilmeistä, että Saksassa viime aikoina tapahtuneet juutalaisvastaiset toimenpiteet, jotka johtivat Yhdysvaltain suurlähettilään poiskutsumiseen Berliinistä ja ambassadööri DIECKHOFFin poistumiseen Washingtonista, ovat täällä lisänneet amerikkalaisten vastenmielisyyttä natsi-Saksaa kohtaan. Mutta äänestyksen tulosta ei kuitenkaan voi pitää tällaisista tavallaan tilapäisistä tapahtumista johtuvana. Amerikkalaisten saksalaisvastaisuudella on epäilemättä syvemmät juurensa. Onhan Venäjälläkin viime aikoina tapahtunut poliittisia vainoja, jotka hyvin kestävät vertailun Saksassa juutalaisiin kohdistuvien menetelmien kanssa eikä Neuvostoliitto ole silti joutunut täällä huonompaan valoon. Onhan Neuvostoliitto yhtä hyvin diktatuurimaa kuin Saksa ja pitäisihän kommunismin siinänsä olla yhtä vieraan amerikkalaiselle individualismille kuin natsismin tai fascismin. Toisten ja reaalisempien tekijöiden täytyy siis olla vaikuttamassa siihen, että Amerikan kansan valtava osa tällä hetkellä toivoisi Neuvostoliiton voittavan sodassa Saksaa vastaan.

Tällaisia tekijöitä ovat käsittääkseni seuraavat: Ensinnä se etujen yhtenäisyys, joka vallitsee Neuvostoliiton ja Yhdysval -

tain politiikassa Kaukaisessa Idässä. Kuten tunnettua on Japani Yhdysvaltain vaarallisin kilpailija ylivallasta Tyynellä valtamerellä ja Kiinan markkinoilla. Yhdysvallat omaksuivatkin tämän mukaisesti kiinalais-japanilaisessa selkkauksessa kiinalaisystävällisen asenteen. Jos sota syttyisi Japanin ja Neuvostoliiton välillä ei olisi epäilystä siitä, että Yhdysvallat tulisivat tällaisessa selkkauksessa joko aktiivisesti tai passiivisesti tukemaan Neuvostoliittoa. On varsin luonnollista, että tämä asiointila on omiaan lisäämään amerikkalaisten myötätuntoa Neuvostoliittoa kohtaan ja ärsyttämään tunteita Saksaa vastaan, joka toimii Kaukaisessa Idässä Japanin liittolaisena. Sama pitää paikkansa myöskin Euroopan politiikkaan nähden, jossa yleinen mielipide on viime aikoihin asti suosinut Neuvostoliiton asennetta. Niinpä ovat laajat piirit täällä virallisesta puolueettomuudesta huolimatta Espanjan hallituksen puolella FRANCOa vastaan. Tätten ei ole ollut puhuttakaan minkäänlaisten suhteiden solmimisesta FRANCON hallitukseen. Onpa vielä puhuttu siitä, että nykyistä puolueettomuuslakia olisi joko tulkittava siten tai muutettava niin, että aseita voitaisiin täältä lähettää Espanjan hallitukselle. Myöskin viimeisessä Euroopan selkkauksessa asettui yleinen mielipide selvästi niitten eurooppalaisten valtiomiesten ja piirien kannalle, jotka suosivat jyrkempää otetta Saksan pyrkimysten vastustamiseksi, siis samalle kannalle kuin Neuvostoliitto. Kuvaavaa on, että Englannin entinen ulkoministeri kapteeni EDEN on parhaillaan täällä pitämässä esitelmää ja tapaamassa presidentti ROOSEVELTia. Puheissaan amerikkalaisille hän on tehostanut länsimaisten johtavien demokra-

tiain -- Yhdysvaltain ja Englannin -- yhteisen rintaman tarpeellisuutta fascistimaita -- Saksaa ja Italiaa vastaan. Eräs Englannin Washingtonissa olevassa ambassaadissa toimiva virkamies sanoi minulle äskettäin, että tšekäläisen juutalaisten johtaman lehdistön päätehtäviä näyttää nykyisin olevan todistaa CHAMBERLAINin politiikan epäonnistuminen Münchenin sopimuksen jälkeen. Mainittakoon vielä tässä yhteydessä, että Limassa, Perussa, äskettäin avatussa yleisamerikkalaisessa konferenssissa Yhdysvaltain taholta on erikoisesti korostettu kaikkien Amerikan tasavaltain keskeisen solidariteetin tarvetta vastapainona oletetuille Saksan pyrkimyksille vallata Etelä Amerikan markkinoita. Täällä nimittäin väitetään, että Saksa koettaa lisätä vientiään Etelä Amerikan maihin soveltamalla tunnettua vaihtokauppajärjestelmäänsä. Neuvostoliiton kauppapolitiikasta ja menetelmistä ei sen sijaan kellään ole mitään huomauttamista. Päinvastoin eräs vaikutusvaltaisessa asemassa oleva valtiodepartementin virkamies selitti äskettäin minulle, että kauppasuhteet Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton välillä kehittyvät varsin suotuisasti sen sopimuksen turvissa, jolla Venäjä saa täällä suosituimmuuden ja sitoutuu tämän vastineeksi ostamaan amerikkalaisia tuotteita 40 miljoonan dollarin arvosta.

Edelläolevassa on koetettu selittää niitä syitä, jotka nykyään vaikuttavat täällä Neuvostoliittoon kohdistuvaan myötämielisyyteen, siitä huolimatta, että Venäjäkin on diktatuurimaa, jossa vallitseva poliittinen järjestelmä on varsin kaukana amerikkalaisen omaksumasta valtio-ihanteesta. Vaikka tällaisella myötämielisyydellä ei nykyään olekaan sen suurempaa käytännöllistä merki -

tystä, on se kuitenkin seikka, jota ei meidänkään kannaltamme voi jättää huomiotta siltä varalta, että Saksan ja Neuvostoliiton välillä nykyisin vallitseva jännitys vastaisuudessa johtaisi avoimeen konfliktiin.

Siv. Järvelä
Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön raportti n:o 25.

Ministeri Järnefelt

27/12 1938.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 3579.

Washingtoni SSA 27 P:NÄ joulukuuta 1938.

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o .....

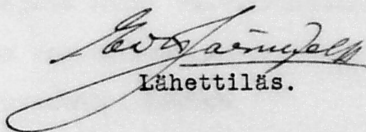
VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... / ..... 19 .....

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonissa olevan lähetystön

raportti n:o 25.

Allekirjoittanut oheisena kunnioittaen toimittaa
Ministeriölle kuutena kappaleena Washingtonin lähetystön
raportin n:o 25: "Liman yleisamerikkalainen konferenssi".

Lähettiläs.

WASHINGTONI ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 25.

Washingtonissa 27 p:nä joulukuuta 1938.

Asia: Limán yleisamerikkalainen
konferenssi.

1/125 Pal. S - 39.

14/1 - 59

5 08

Kuluvan kuun 9 päivänä kokoutui Limassa, Perussa, järjestyksessä kahdeksas yleisamerikkalainen konferenssi, jossa kaikki Amerikan 21 tasavaltaa olivat edustettuina. Kuten tunnetua kuuluu tällaisten konferenssien ohjelmaan Amerikan valtojen keskeisten poliittisten, taloudellisten ja kulttuurisuhteitten lujittaminen. Yhdysvallat olivat lähettäneet konferenssiin suuren, eri puolueryhmistä ja asiantuntijoista kokoonpannun valtuuskunnan, jonka johtajana toimi valtiosihteeri HULL. M.m. kuului tähän valtuuskuntaan republikaanien presidenttiehdokas viime presidenttivaaleissa kuvernööri LANDON.

Yhdysvaltain taholta oli tehty kaikki mahdollinen, jotta konferenssi pääsisi toimimaan suotuisissa olosuhteissa. Niinpä tehosti presidentti ROOSEVELT useissa puheissaan, jotka pidettiin ennen konferenssin kokoontumista ja radioitiin Etelä Amerikkaan, "Amerikan valtojen keskeisen hyvän naapurisovun ja yhteisen rintaman tarpeellisuutta nykyisenä levottomuuden ja kansainvälisen anarkian aikana, joka uhkaa myöskin läntisen pallonpuoliskon turvallisuutta". Tällaisen hyvän naapurisovun julistaminen onkin ollut tar-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

peellista, sillä aikaisempi kokemus on osoittanut, että Amerikan tasavaltain keskeiset riitaisuudet ja epäily siitä, että Yhdysvallat koettavat Amerikan valtojen yhteistyön varjolla päästä määrääväseen asemaan Keski ja Etelä Amerikassa, ovat tähän mennessä suuresti heikentäneet yleisamerikkalaisia pyrkimyksiä ja tässä mielessä Monroe-opin toteuttamista käytännössä.

Ajankohta Liman konferenssin pitämiseksi näyttikin tällä kertaa varsin otolliselta. Olihan Tšekkoslovakian kohtalo osoittanut Etelä ja Keski Amerikan maille kuinka vähän takeita ja turvaa Kansainliitto kykeni antamaan jäsenilleen. Samaa oli Kiinan kohtalo omiaan todistamaan puheen ollessa Euroopan ulkopuolella olevista maista. Tähän nähden herätettiin ennen Liman konferenssia eräissä Etelä Amerikan maissa kysymys erikoisen Amerikan valtojen keskeisen kansainliiton muodostamisesta huolehtimaan Amerikan tasavaltain turvallisuudesta ja kansainvälisestä oikeusjärjestyksestä läntisellä pallonpuoliskolla. Yhdysvaltain taholta kiinnitettiin vielä suurta huomiota diktatuurimaiden, etupäässä Saksan yrityksiin vallata Etelä ja Keski Amerikan markkinoita ja syrjäyttää Yhdysvallat näiltä markkinoilta. Tämän lisäksi väitettiin, että Saksan, Italian ja Japanin tarkoituksena on levittää natsismin ja fascismin oppeja Etelä Amerikkaan. Yhdysvaltain tehtäväksi tuli näinmuodoin saada Liman konferenssissa aikaan voimakas yleisamerikkalainen rintama tällaisia diktatuurimaiden pyrintöjä vastaan.

Konferenssin kokoonnuttua kävi kuitenkin ilmi, etteivät läheskään kaikki siinä edustetut vallat olleet valmiita seuraamaan

Yhdysvaltain taholta ehdotettua ohjelmaa. Valtiosihtööri HULL sai kyllä yksimielisen kannatuksen esittämälleen päätöslauselmalle, jossa korostettiin tarpeellisuutta alentaa Amerikan maiden välillä vallitsevia tullimuureja. Kongressi hyväksyi myöskin päätöslauselman rotu- ja uskonvainoja vastaan. Mutta hänen ehdotuksensa päätöslauselmaksi, jossa tuomittaisiin Amerikan ulkopuolelta tuleva poliittinen tai taloudellinen painostus, ei saavuttanut konferenssissa yksimielistä kannatusta. Erikoisesti asetui Argentiina vastustamaan Yhdysvaltain ehdotusta. Argentiinan valtuuskunnan taholta nimittäin huomautettiin, ettei oletettua fascismin uhkaa tosiasiaassa ole olemassa. Näinollen Argentiina ei halunnut sellaista Amerikan valtojen keskeisen solidariteetin ilmaisu, jossa korostettaisiin yksinomaan Amerikan ulkopuolelta uhkaavaa vaaraa. Chilen ja Brasilian kannattaessa Argentiinaa ei Yhdysvaltain valtuuskunnan siis onnistunut taivuttaa Etelä Amerikan valtioita ehdottamansa päätöslauselman puolelle. Tähän nähden hyväksyttiin kongressissa Amerikan valtojen keskeisen solidariteetin ilmaisu sellaisessa Argentiinan ehdottamassa lievemässä muodossa, jossa se ei ole tähdätty suoranaisesti mitään Amerikan ulkopuolella olevaa valtaa tai valtaryhmää vastaan. Siinä vain puhutaan Amerikan valtioiden tasavaltaisen hallitusjärjestelmän turvaamisen ja keskinäisten neuvottelujen tarpeellisuudesta jos jonkun valtion rauha, turvallisuus tai alueellinen kokonaisuus joutuisi uhan alaiseksi.

Konferenssista ei siis tullut sellaista demokratian voimannäytettä diktatuurimaita ja fascismia vastaan, jollaista täkä-

läiset viralliset piirit ja ennen kaikkea suuri yleisö oli siltä odottanut. Tällainen tulos olisikin ollut vaikeasti saavutettavissa, sillä onhan valtava enemmistö Etelä Amerikan maita diktaattoripresidenttien hallitsemia. Ainoastaan Argentiina ja Kolumbia muodostavat jonkinlaisen poikkeuksen tässä suhteessa. Eihän näinollen voinut hyvällä syyllä odottaa, että Etelä ja Keski Amerikan diktaattorit pelkästä kohteliaisuudesta suurta pohjoista naapuriaan kohtaan pistäisivät puumerkinsä päätöslauselman alle, jossa heidän oma hallintajärjestelmänsä tuomitaan. Argentiinaan nähdessä on erikoisesti pidettävä mielessä tämän maan läheiset kulttuurisuhteet Ranskaan sekä kaupalliset suhteet niinhyvin Englantiin kuin Saksaan. Englanti on nimittäin Argentiinan vientikapassa ensimmäisellä, Saksa toisella ja Yhdysvallat vasta kolmannella sijalla. Sitäpaitsi kilpailevat Yhdysvallat Argentiinan kanssa m.m. vehnän viennissä. Aivan äskettäin sattui molempien maiden välillä vakava selkkäus sen johdosta, että Yhdysvallat uhkasivat Argentiinan vehnämarkkinoita Brasiliassa. On selvää että tällaiset olosuhteet ovat osaltaan vaikuttaneet Argentiinan kannanottoon konferenssissa. Yhtä ilmeistä on että Etelä Amerikan valtioiden vanhastaan läheiset suhteet Euroopan maihin, maantieteellinen etäisyys ja rotueroavaisuus Yhdysvaltain väestön ja latinalaisen Amerikan välillä sekä monet muut seikat ovat tälläkin kertaa vaikuttaneet siihen, ettei Limassa pidetyssä konferenssissa päästy sellaiseen tulokseen, jota Yhdysvalloissa olisi toivottu, nimittäin läntisen pallonpuoliskon maiden yhteisrintamaan diktatuurimaita - Saksaa, Japania ja Italiaa - vastaan.

Eero Järvelin
Lähettiläs.